

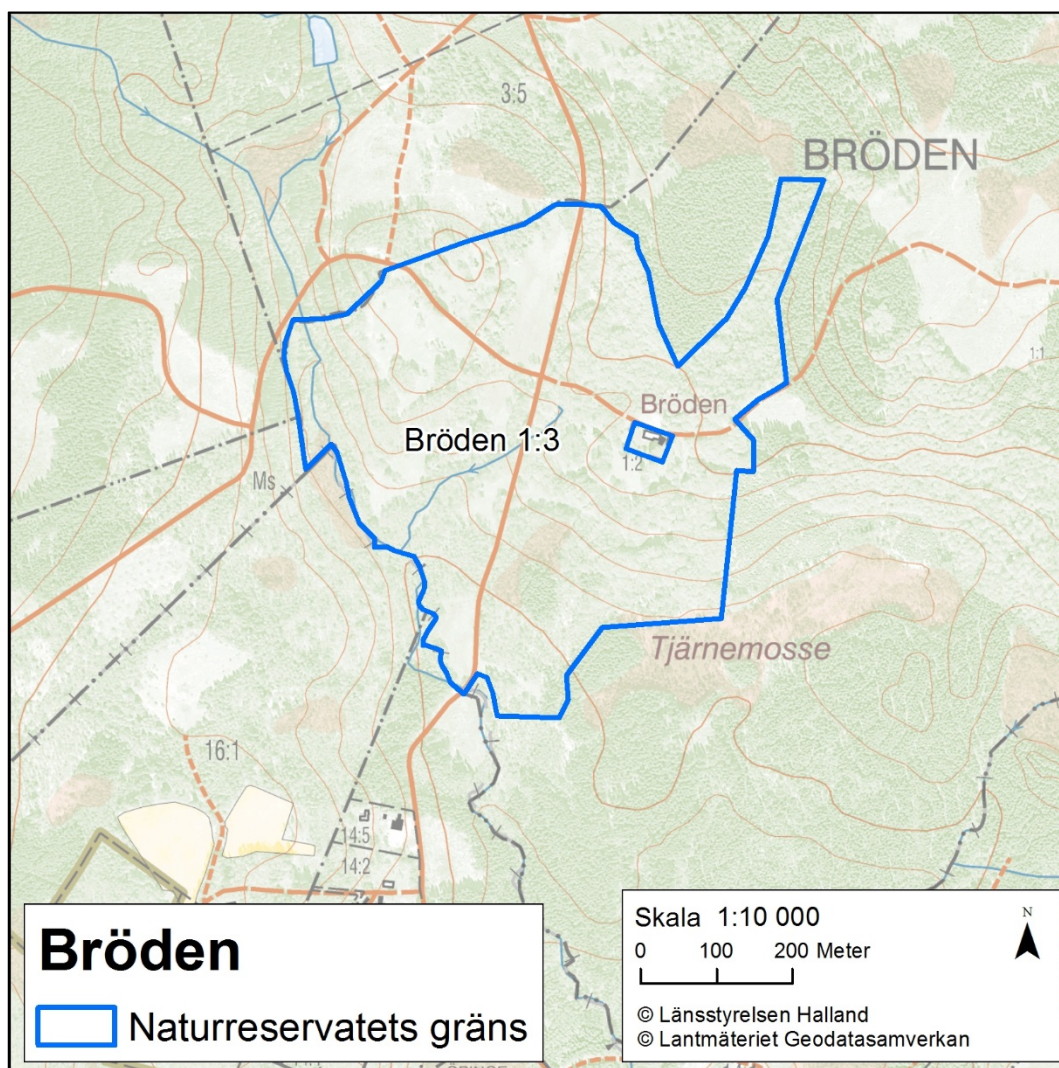
Bildande av naturreservatet Bröden i Halmstads kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Hallands län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (MB) att förklara det område som avgränsas av blå heldragen linje på nedanstående karta som naturreservat, med syfte, skäl och föreskrifter enligt nedan.

Reservatets gränser ska märkas ut i fält och dess namn ska vara Bröden.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 1).

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Bröden är att bevara den biologiska mångfalden i området. Syftet är också att återskapa och bevara värdefulla naturmiljöer, i första hand hagar och lundar med ädellövträd och hassel, samt öppna hagmarker, ädellövskogar och lövsumpskogar. Reservatet syftar även till att återskapa mosaiken av dessa naturmiljöer.

Särskilt viktigt att värna är gamla eller senvuxna ädellövträd, döda och skadade träd, rikt fält- och buskskikt, naturlig hydrologi samt hotade och sällsynta arter. Syftet är även att skapa möjligheter för arter att sprida sig inom naturreservatet.

Förekommande ekosystem och biologisk mångfald ska bevaras och utvecklas både genom att naturliga processer får fortgå, liksom genom aktiva återställnings- och skötselåtgärder. Exempel på naturliga processer är att träd får åldras, dö och brytas ned genom angrepp av svampar, insekter eller genom stormfällning och att nya lövträd sedan föryngras naturligt i de luckor som bildas. Syftet är även att gynna den biologiska mångfalden genom skötselinsatser som innebär att hagmarker hålls öppna, exempelvis genom bete, röjning och bränning.

Inom ramen för ovanstående syften ska naturreservatet även stödja allmänhetens möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser. Friluftsliv och rekreation grundat på allemansrätten ska kunna bedrivas i reservatet. Besökare ska kunna se, uppleva och lära från områdets typiska livsmiljöer, arter och historia.

Syftet skall nås genom att:

- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering.
- området hålls fritt från gran.
- igenväxta delar av området restaureras till hagmarker av hög biologisk kvalitet.
- delar av området hålls öppet, t.ex. genom bete och röjningar.
- förekomsten av död ved och gamla lövträd ökar.
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i skötseln av reservatet.
- insatser görs för att tillgängliggöra och informera reservatsbesökare om områdets värden och sevärdheter.

Skälen för beslutet

Skäl till beslut är områdets välbevarade odlingslandskap med gamla hagmarker och lövskogar i mosaik med små åkertegar och skyddsvärd flora och fauna.

Avverkningar av lövträden och igenväxning av de öppna och trädklädda hagmarkerna utgör hot mot dessa naturvärden. Skötsel i form av selektiv trädfällning, röjningar och beteshävd är nödvändigt för att bevara naturvärdena.

Föreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket MB, om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservat, är det i området utöver vad som annars gäller förbjudet att:

- 1 uppföra byggnad eller anläggning,
- 2 uppföra mast eller antenn, anlägga luft- eller markledning,
- 3 anlägga väg,
- 4 borra, spränga, schakta, gräva, markbearbeta eller bedriva täkt,
- 5 dika, dämna eller utföra annan åtgärd som kan påverka områdets hydrologi,
- 6 anordna upplag, tippa eller fylla ut,
- 7 kalka, gödsla eller sprida bekämpningsmedel,
- 8 avverka, gallra, röja, föryngra skog, så in växter eller på annat sätt påverka vegetationen,
- 9 ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grövre grenar,
- 10 framföra motordrivet fordon annat än på vägar som markerats i karta i bilaga 2B,
- 11 inplantera för området främmande växt-, djur- eller svamparter,
- 12 sätta upp tavla, affisch, skylt eller göra inskrift,

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas med stöd av 7 kap. 6 § MB ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten tåla åtgärder inom området enligt följande:

- 13 utmärkning av naturreservatets gräns enligt Naturvårdsverkets anvisningar,
- 14 trädfällning, röjning, luckhuggning, ringbarkning, topphuggning, veteranisering av träd, trädbeskärning samt träd- och buskförnyngringsåtgärder i hela reservatet,
- 15 stängsling, betesdrift och anläggning av stättor och grindar i hela reservatet,
- 16 betesputsning, slåtter, ansamling av slaget hö i högar, påförsel av hö härstammande från annan ort, bränning, harvning och bedrivande av museiåkerbruk inom markerade områden i karta i bilaga 2B,
- 17 avverkning av granbestånd inom områden markerade i karta i bilaga 2B,
- 18 undersökningar och dokumentation av mark, vatten samt växt-, svamp- och djurliv i hela reservatet,
- 19 anläggning och underhåll av parkeringsplats och informationsskyltar enligt karta i bilaga 2B, samt anläggande av markerad led inklusive spänger i hela reservatet. Skyltar som utplaceras vid och informerar om specifika kulturmiljölämningar får sättas upp i hela reservatet.
- 20 bekämpning av invasiva arter i hela reservatet.

Med stöd av 7 kap. 30 § MB, om rätten att färdas och vistas i reservatet, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

- 21 tälta mer än två dygn i följd, dock aldrig i betesmarker,
- 22 framföra motordrivet fordon annat än på vägar markerade i karta i bilaga 2B,
- 23 medföra okopplad hund. I betesmarker får kopplad hund endast medföras under perioden 1 november – 30 april, utanför betesmarker får kopplad hund medföras året om,
- 24 sätta upp tavla, affisch, skylt eller göra inskrift,
- 25 inplantera för området främmande växt-, svamp- eller djurarter,
- 26 skada levande eller döda stående eller liggande träd och buskar,
- 27 skada, plocka eller samla in växter. Plockning av bär, matsvamp och enstaka exemplar av kärlväxter är dock tillåten,
- 28 utan Länsstyrelsens tillstånd använda fällor avsedda för ryggradslösa djur,
- 29 utan Länsstyrelsens tillstånd anordna lägerverksamhet eller tävlingar, samt
- 30 utan Länsstyrelsens tillstånd genomföra vetenskapliga undersökningar som strider mot föreskrifterna.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för:

- a. förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna 13-20,
- b. jakt och eftersök med hund, dock aldrig där det går betesdjur. Undantaget gäller från föreskrift 23,
- c. jakträttsinnehavare att använda motordrivet fordon för uttransport av älg, hjort och vildsvin i enlighet med terrängkörningsbestämmelserna. Undantaget gäller från föreskrifterna 10 och 22.
- d. utsättning av nationellt hotade arter som är knutna till reservatets naturtyper och där utsättningar krävs för att stärka artens möjlighet till långsiktig överlevnad i länet under förutsättning att länsstyrelsen beviljat tillstånd. Undantaget gäller från föreskrifterna 11 och 25.

- e. underhåll, besiktning och reparation av de lågspänningsledningar/-kablar och teleledningar som markerats i karta i bilaga 2C. För luftburen elledning får också en ledningsgata med en maximal bredd på sex (6) meter bibehållas genom röjning. Undantagen (e) ovan gäller endast under förutsättning att:
- markskador minimeras och uppkomna skador repareras,
  - betesdjur inte störs och att inga skador sker på stängsel eller stängselpassager såsom stätor och grindar,
  - inget material tillförs området som kan innehålla för området främmande arter eller förorenande ämnen,
  - röjnings-, fällnings- och beskärningsåtgärder endast genomförs under perioden 20 november - 31 mars,
  - hassel, en och björnbär skonas från röjning,
  - all ved kvarlämnas inom reservatet, samt,
  - ädellövträd grövre än 20 cm i brösthöjdsdiameter inte fälls eller toppkas. Grenbeskrning får dock ske på dessa träd.

Om ovanstående hänsynskrav inte kan hållas kan åtgärden ändå tillåtas om länsstyrelsen beviljar tillstånd för den.

- f. att avlopp och avloppsanläggning enligt karta i bilaga 2C behålls, underhålls och förnyas. Undantaget gäller från föreskrifterna 1, 2, 4, 5, 6, 8 och 10.
- g. underhåll, reparation och snöröjning av vägar som markerats i karta i bilaga 2C, samt rensning av dessa vägars vägdiken till tidigare djup. Undantaget gäller från föreskrifterna 4, 5, 6, 8, 9 och 26.
- h. rensning av tillståndsgivna diken, om underhållsåtgärder är påkallade med hänvisning till bestämmelserna i 11 kap. 17 § miljöbalken. Undantaget gäller från föreskrift 5.
- i. förvaring av ved och maskiner på yta som markerats i karta i bilaga 2C. Undantaget gäller från föreskrift 6.
- j. att trumma eller motsvarande konstruktion anläggs vid position som markerats i karta i bilaga 2C, i syfte att förbättra framkomlighet med fordon/maskiner. Även grävning, schaktning och fyllning får ske vid denna position för att förbättra framkomligheten med fordon/maskiner. Undantaget gäller från föreskrifterna 1, 4, 5 och 6.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna om begränsning av rätten att färdas och vistas i reservatet (med stöd av 7 kap. 30 § MB) gäller omedelbart och även om beslutet överklagas.

I föreskrift 1 i detta besluts förbjuds uppförande av ny byggnad eller anläggning. Anläggningar och byggnader räknas som nya om de inte är markerade i karta i bilaga 2C till detta beslut.

Vid beslutsdatumet har jaktarrendatorn i reservatets östra del en jaktstuga, en grillplats, ett bänkbord, två jakttorn och en åtel. Dessa byggnader och anläggningar finns i reservatet med stöd av arrendeavtalet mellan markägaren (staten) och jaktarrendatorn. När arrendeavtalet går ut kan tillåtandet av dessa byggnader och anläggningar komma att omprövas. Detsamma gäller tillåtandet av stödutfodring av vilt.

Ett växthus tillhörande ägaren av fastigheten Bröden 1:2 står delvis på fastigheten Bröden 1:3, inne i naturreservatet. Länsstyrelsen och ägaren av Bröden 1:2 har kommit överens om att reservatsföreskrifterna inte ska utgöra hinder för att växthuset står kvar vid nuvarande position under dess livstid. Avtal kan slutas mellan Länsstyrelsen och ägaren av fastigheten Bröden 1:2 för att ytterligare precisera förutsättningarna kring växthuset i naturreservatet. Nytt växthus får inte uppföras i naturreservatet.

Länsstyrelsen erinrar även om att andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftet med reservatet, eller som ett komplement till föreskrifterna är bland andra:

2 kap. 1, 6-8 §§ kulturmiljölagen (1988:950), fornlämningar

De fasta fornlämningar som återfinns inom reservatet är skyddande enligt lag. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning. Riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen får vidta de åtgärder som behövs för att skydda, vårda och undersöka en fast fornlämning.

11 kap. miljöbalken, vattenverksamhet, samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Med vattenverksamhet avses bland annat uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar, bortledning av vatten från eller grävning och rensning av vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge. Även åtgärder som utförs för att avvattna mark eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett visst ändamål är att betrakta som vattenverksamhet (markavvattning).

1 § terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594)

Körning i terräng med motordrivet fordon för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk är, med vissa undantag, förbjuden.

4-9 §§ artskyddsförordningen (2007:845), fridlysta arter

Många arter är fridlysta. Det innebär att djuren och växterna inte får skadas eller störas, och i många fall även att fortplantningsområden och viloplatser är skyddade. Alla fåglar, groddjur, kräddjur, fladdermöss samt orkidéer är fridlysta, och dessutom ett urval av andra organismer, däribland hasselmus.

Hur man överklagar

Eventuellt överklagande skickas till halland@lansstyrelsen.se eller Länsstyrelsen, 301 86 Halmstad. Ange vilket beslut som överklagandet gäller, t.ex. genom att ange diarienumret. Skriv också vilken ändring som begärs.

För att överklagandet ska kunna prövas måste det komma in till Länsstyrelsen senast den 27 april 2018.

Länsstyrelsen skickar överklagandet vidare till Regeringen för prövning, om Länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt som begärs.

Kungörelse av beslut

Detta beslut kommer att kungöras enligt 3 § lag (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m. och 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Beslutet kommer också att kungöras i länets författningssamling.

Beslutet hålls tillgängligt på Länsstyrelsen i Hallands län och Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/halland.

Beskrivning av området

Reservatet utgörs av inägorna till Bröden som tidigare brukades som två hemman. Odlingslandskapet är ovanligt välbevarat med sina gamla åkertegar, odlingsrösen och stengärdesgårdar samt mellan tegarna artrika lövlundar. Lövslogen är synnerligen variationsrik och här återfinns nästan alla svenska trädslag och många buskar. Vanligast är ek och bok men även asken har en framträdande roll. Bland dessa finns också ett större antal gamla och grova solitärer med omfattande krongrenar. Hassel förekommer ymnigt nästan överallt. Därutöver finns bokskogar och lövsumpskogar med al och björk. Sedan jordbruket lagts ned hävdades området en tid som betad hagmark, men beteshävdan har därefter upphört.

Uppgifter om reservatet

Namn	Bröden
Kommun	Halmstad
Församling	Snöstorp
Areal	27,99 hektar
Lägesbeskrivning	Nära Tönnersjö, ca 1,5 mil sydost om Halmstad
Mittkoordinater SWEREF 99 TM	E 0385561; N 6277830
Naturgeografisk region	Region 10 Södra Hallands kustland
Naturvårdsregister-ID	2046171
Förvaltare	Länsstyrelsen

Fastigheter och särskilda rättigheter redovisas i bilaga 3.

Ärendets handläggning

Naturvärdena vid Bröden uppmärksammades i och med nyckelbiotopsinventeringen 1994 och delar av området pekades då ut som nyckelbiotop och naturvärdesobjekt. Området pekades senare även ut i naturvårdsprogrammet för Halmstads kommun.

2014 skrevs ett markbytesavtal mellan Naturvårdsverket och Göteborgs stift, genom vilket naturreservatet Bröden tillföll staten.

24 oktober 2017 skickades förslag till beslut om bildande av naturreservatet Bröden på remiss till Naturvårdsverket, Halmstads kommun, Skogsstyrelsen, Hallands botaniska förening, Hallands naturskyddsförening, Halmstads naturskyddsförening, Halmstads ornitologiska förening, Jägareförbundet Halland, Polismyndigheten Region Väst, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Göteborgs stift, Skanova AB, Södra Hallands Kraft ekonomisk förening, jaktarrendatorn, en markgranne, en tilltänkt djurhållare samt de tre vägsamfälligheterna Bröden-Bögilts vägsamfällighet, Bröden-Öringe vägsamfällighet och Göstorps vägsamfällighetsförening.

Länsstyrelsen hade problem med att få rätt kontaktuppgifter till Bröden-Bögilts vägsamfällighet; det första utskicket gick till en person som inte hade behörighet att företräda föreningen. När Länsstyrelsen sedermera fick tag på ordföranden gjordes ett remissutskick till denna samfällighet 20 november 2017.

Yttranden över remissen inkom från Naturvårdsverket, Halmstads kommun, Skogsstyrelsen, SGU, Lokalpolisområde Halmstad, Södra Hallands Kraft ekonomisk förening, Göteborgs stift, Skanova AB och Göstorps vägsamfällighetsförening.

Naturvårdsverkets yttrande föranledde en ändring av ordningen mellan syfte och skäl för bildandet av naturreservatet. Göstorps vägsamfällighetsförenings yttrande föranledde att undantaget ges från fler föreskrifter än i beslutsförslaget.

Efter att beslutsförslaget skickades på remiss blev lantmäteriförrättningen som innebär att naturreservatet bildar en egen fastighet, Bröden 1:3, klar. Denna Lantmäteriförrättning läggs till bilaga 3 till beslutet, bakom fastighetsförteckningen, dock utan samtliga aktilagor.

Länsstyrelsens bedömning

Val av område och skyddsform

Området hyser skogliga nyckelbiotoper samt skogstyperna ädellövskog, hassellund och alsumpskog, vilka Halland och Sverige har ett såväl nationellt som internationellt ansvar att bevara. Dessa skogstyper är utpekade som särskilda ansvarsbiotoper för länet i strategin för formellt skydd av skog.

Det som kan hota värdena är bl.a. avverkning, plantering av främmande trädslag, konkurrens från gran, upphörd hävd så att delar av området växer igen, exploatering samt gödsling av betesmark.

Då ett rationellt skogsbruk inte är förenligt med bevarandet av arterna i området behövs någon form av långsiktigt skydd. Området kräver en del skötsel- och restaureringsinsatser, vilket medför att en skötselplan behövs. Vidare krävs ordningsföreskrifter för att bevara områdets värden. Naturreservat är därmed den lämpligaste skyddsformen.

Förenlighet med områdesbestämmelser, planer och miljömål

Reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB.

Beslutet följer riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd, Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt Sveriges miljö kvalitetsmål. Bildandet av naturreservatet Bröden bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålen *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser samt med den för området gällande översiktsplanen.

Området ingår i det kommunala naturvårdsprogrammet.

Intresseprövning

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § MB, att avgränsningen av området, reservatets omfång och föreskrifternas utformning i detta beslut innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten.

Konsekvensutredning vid regelgivning

Enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, ska länsstyrelsen vid beslut om ordningsföreskrifter formulerade med stöd av 7 kap. 30 § MB göra en konsekvensutredning av kostnadsrämsiga och andra konsekvenser i den omfattning som behövs. Enligt 5 § samma förordning kan länsstyrelsen, om den bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning, besluta ordningsföreskrifter utan att göra en konsekvensutredning.

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning av de ordningsföreskrifter som beslutas i detta ärende.

Deltagande i beslutet

Detta beslut har fattats av länsråd Jörgen Peters. I handläggningen av ärendet deltog naturvårdsdirektör Henrik Martinsson, antikvarie Jenny Nord och naturvårdshandläggare Mattias Lindström. Den sistnämnda har varit föredragande.

Jörgen Peters
Länsråd

Mattias Lindström
Naturvårdshandläggare

Detta beslut har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

Bilaga 1	Skötselplan	
Bilaga 2	Kartor	2A Översiktskarta 2B Karta som preciserar föreskrifter enligt 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken 2C Karta som preciserar undantag från föreskrifter samt visar vid beslutsdatumet befintliga byggnader och anläggningar 2D Skogstypskarta 2E Naturtyper Naturanaturtypskarteringen (NNK) 2F Skötselkarta 1 2G Skötselkarta 2 2H Naturvärden 2I Målnaturtyper 2J Friluftskarta
Bilaga 3	Fastighetsförteckning samt Lantmäteriakt för avstyckning av Bröden 1:3 från Bröden 1:1	
Bilaga 4	Rödlistade och regionalt intressanta arter	
Bilaga 5	Sammanställning av inkomna remissvar	

Skötselplan för naturreservatet Bröden i Halmstads kommun

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Bröden är att bevara den biologiska mångfalden i området. Syftet är också att återskapa och bevara värdefulla naturmiljöer, i första hand hagar och lundar med ädellövträd och hassel, samt öppna hagmarker, ädellövskogar och lövsumpskogar. Reservatet syftar även till att återskapa mosaiken av dessa naturmiljöer.

Särskilt viktigt att värna är gamla eller senvuxna ädellövträd, döda och skadade träd, rikt fält- och buskskikt, naturlig hydrologi samt hotade och sällsynta arter. Syftet är även att skapa möjligheter för arter att sprida sig inom naturreservatet.

Förekommande ekosystem och biologisk mångfald ska bevaras och utvecklas både genom att naturliga processer får fortgå, liksom genom aktiva återställnings- och skötselåtgärder. Exempel på naturliga processer är att träd får åldras, dö och brytas ned genom angrepp av svampar, insekter eller genom stormfällning och att nya lövträd sedan föryngras naturligt i de luckor som bildas. Syftet är även att gynna den biologiska mångfalden genom skötselinsatser som innebär att hagmarker hålls öppna, exempelvis genom bete, röjning och bränning.

Inom ramen för ovanstående syften ska naturreservatet även stödja allmänhetens möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser. Friluftsliv och rekreation grundat på allemansrätten ska kunna bedrivas i reservatet. Besökare ska kunna se, uppleva och lära från områdets typiska livsmiljöer, arter och historia.

Syftet skall nås genom att:

- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering.
- området hålls fritt från gran.
- igenväxta delar av området restaureras till hagmarker av hög biologisk kvalitet.
- delar av området hålls öppet, t.ex. genom bete och röjningar.
- förekomsten av död ved och gamla lövträd ökar.
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i skötseln av reservatet.
- insatser görs för att tillgängliggöra och informera reservatsbesökare om områdets värden och sevärdheter.

2. Beskrivning av området

2.1 Markslag, naturtyper och arter

Naturtypskarteringen KNAS baseras på beståndsuppgifter från värderingen.

<u>Naturtyper (KNAS)</u>	<u>Areal (hektar)</u>
Ädellövskog	16,47
Triviallövskog med ädellövinslag	0,93
Granskog	0,46
Triviallövskog	4,61
Övrig öppen mark	5,52

<u>Naturtyper Natura 2000</u>	<u>Areal (hektar)</u>
9020 – Nordlig ädellövskog	3,66
9080 – Lövsumpskog	0,93
9110 – Näringsfattig bokskog	7,12
9190 – Näringsfattig ekskog	4,40

Rödlistade och regionalt intressanta arter:

10 respektive 23 stycken, se förteckning i bilaga 4.

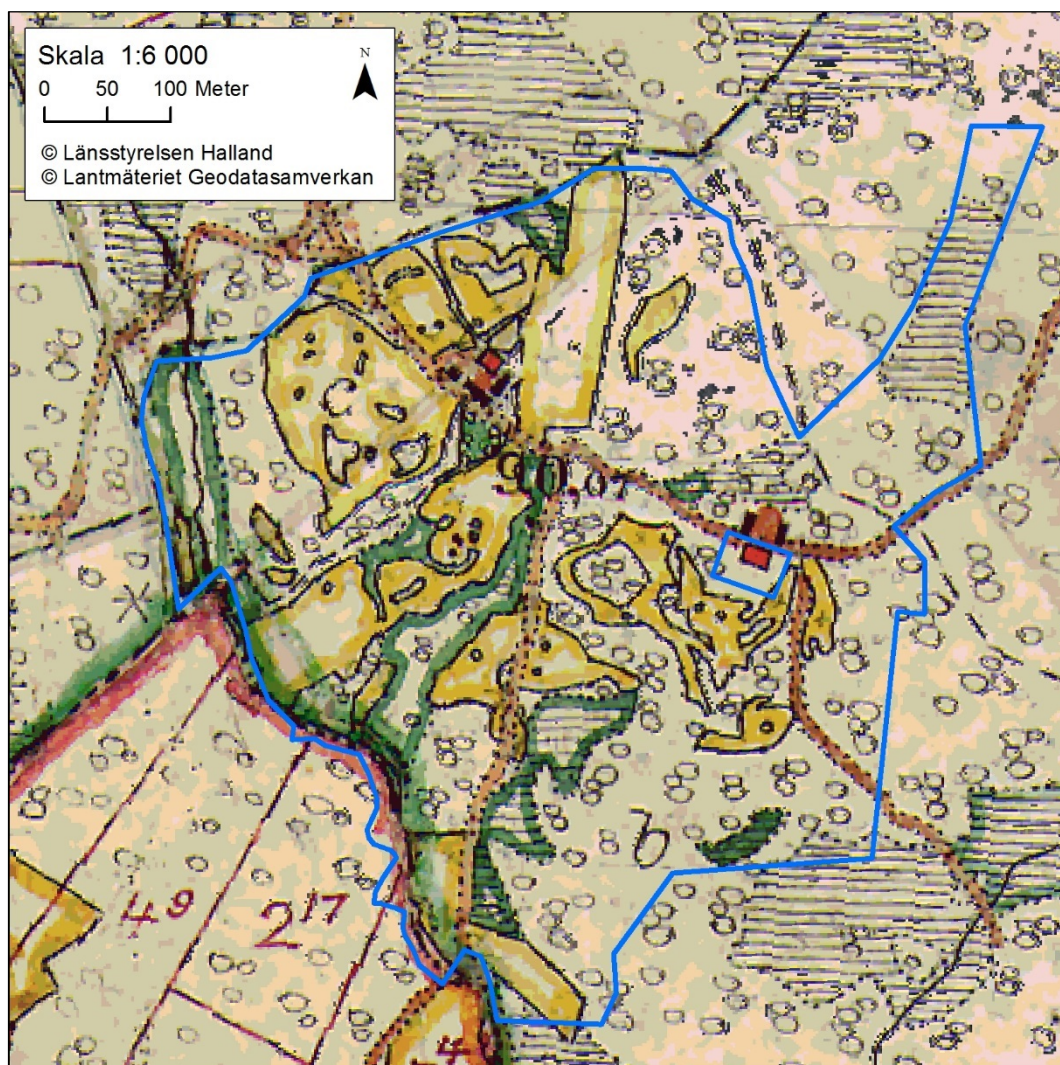
2.2 Historisk och nuvarande markanvändning samt naturförhållanden

Odlingsmarkerna till Brödens by brukades under artonhundratalet av två hemman. Så var också fallet ännu på 1920-talet, vilket framgår av Häradsekonomiska kartan från 1919–1925. Inägorna framstår på denna karta som typiska för gårdar i skogsbygden med en mängd väl spridda åkertegar av olika storlek och ålder. Mellan tegarna finns glest trädklädda backar samt sidlänt fuktig ängsmark och surskog. Man får förmoda att backarna nyttjades för hackslätter, hagmarksbete och klenvirkesskördar medan de fuktiga och blöta markerna lämpade sig för våtslätter och stubbskottsbruk. Ett ännu äldre kartmaterial än häradskartan finns bara för det västra hemmanet som 1809–1812 beskrivs som ”hemmanet Brödens odalägor”. Kartan visar en uppodling som nära överensstämmer med bilden drygt hundra år senare.

På Carl Malmströms kartor, som visar skogens utbredning i Halland vid olika tidpunkter, tycks området vara skoglöst under sjutton- och artonhundratalet, vilket bekräftas av Generalstabskartan från 1870. Malmström anger också generellt för Veinge socken att ”ängarna vid de olika gårdarna saknade i allmänhet trädväxt eller var densamma mycket sparsam” (Malmström 1939). Enstaka träd eller dungar kan ha förekommit vid Bröden eller också inte, men alldeles inpå inägorna fanns lövskogsrika utmarker både i öster och sydväst. Noggrannheten är inte så god på Malmströms översiktskartor, men de visar ändå tillsammans med häradskartan från 1920-talet att det funnits en kontinuitet av lövträd i området under längre tid vilket även en del lavförekomster bekräftar.

Båda gårdsmiljöerna fanns ännu kvar på den gamla ekonomiska kartan från 1967 men all mark hade då lagts i ett skifte. Idag finns bara den östra gården kvar. Jan-Åke Nilsson, Öringe Killebo 1, växte på femtiotalet upp på den östra gården som kallades Stora Bröden. Jan-Åke berättar att hans morfar förvärvade hela fastigheten Bröden med de båda gårdarna Stora och Lilla Bröden, och att kyrkan köpte fastigheten 1969–1970 av hans mormor. Lilla Bröden brann ner 1987. Sedan jordbruket lagts ned hävdades inägorna under en tid som betad hagmark, men detta bete har sen en tid tillbaka upphört. Idag återstår att beskåda en finmaskig mosaik av åkertegar och lövlundar som tack vare det tidigare betet bara är måttligt igenväxande. Överallt i lundar och åkrar finns rikligt med odlingsrösen. En del tegar är synnerligen smala och slingrande backe upp och backe ner och tycks vara mycket gamla, inte minst öster om vägen. Många åkertegar är vackert terrasserade med djupa terrasshak eller avgränsade av stenmurar, vissa mindre tegar har sen länge övergetts och återfinns inne i lövskogen. I väster finns även något större åkrar, några av dem är uppenbart yngre och har dikats och brutits på tidigare vattensjuk mark. I nordost finns en välbevarad stenmur som markerar gräns mellan inägor och utmark (gränsen finns markerad på häradssekonomiska kartan).

Häradsekonomska kartan från 1920-talet. Gul färg markerar åker, grön färg våtmarker, vit hagmark med hackslåtter, cirkelarna anger att där växer lövträd.

Utrymmet mellan tegarna är ofta backigt och här växer nu lövlundar av olika slag. Mosaiken av öppen mark och lövskog har gett upphov till flera kilometer av attraktiva, slingrande och fullskiktade skogsbyr. Lövskogen är synnerligen variationsrik och här återfinns nästan alla svenska trädslag och många buskar. Vanligast är ek och bok men även asken har en framträdande roll. Bland dessa finns också ett större antal gamla och grova solitärer med omfattande krongrenar. Hassel förekommer ymnigt nästan överallt. På ett antal platser växer det lind, gärna i stenrösen och i byr. Lönn förekommer främst vid gårdsmiljöerna. Andra trädslag och buskar är asp, björk, rönn, klibbal, fågelbär, säl, gråvide, hägg, apel, hästkastanj, syren, fläder, humle, tibast, tall och gran.

Bokskogar finns i den norra delen och i sydost. De medelålders bestånden är välslutna med inslag av gamla bokar samt här och var ek. Odlingsrösen och många gamla ekstubbar erinrar om tidigare odlarmödor. Lövsumpskogar med al och björk med inslag av ask finns utefter bäcken som bildar områdets gräns i väster och längs med ett mindre bäckstråk genom odlingslandskapet. Artrika alsumpskogar i form av sluttande kärr påträffas dels i reservatets nordöstra hörn, dels i söder öster om vägen. I bägge finns rikligt med tydliga och ibland stora al- och björksocklar som visar på spår efter stubbskottsskötsel i så kallad surskog.

Grov död ved finns här och var i lövskogarna, till exempel rikligt som stormfällda lågor i den fuktiga lövskogen strax väster om vägen och som avbrutna högstubbar i bokskogen i nordost. Ett trist problem är askskottsjukan som härjar i området. Många askar är döda eller starkt försvagade och framtiden tycks oviss för detta trädslag som så starkt präglar landskapet och ännu är något av ett emblem för Bröden.

2.3 Beskrivning av bevarandevärden

Biologiska värden

Särskilt biologiskt värdefulla är lövlundarna med gammal ek, ask, lind, lönn och hassel, lövsumpskogarna med al och björk på gamla socklar, bokskogen med gamla bokar och död ved samt alla odlingsrösen och fullskiktade skogsbryn med hassel, hägg, sälg, apel med mera. I sumpskogar och fuktiga lövskogar har bland kärlväxter påträffats bland annat gullpudra, bäckbräsma, grönvit nattviol, darrgräs, loppstarr, rankstarr, hirsstarr, ängsstarr och gräsull. Fällmossa växer på gamla ekar liksom lavarna glansfläck och rostfläck. Vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1993–1994 registrerades 4 områden i reservatet som nyckelbiotop eller naturvärdesobjekt.

Många träd i Bröden är gamla, ihåliga och hyser död ved. Av dessa har 6 stycken utpekats som särskilt skyddsvärda i inventeringen av Skyddsvärda träd i kulturlandskapet. I inventeringen klassas ett träd som skyddsvärt utifrån dess grovlek, om det hyser skyddsvärda arter eller om det har andra naturvärden som håligheter eller spår av hamling.

Den friska till fuktiga ängsmarken på åkertegarna är gräsdominerad och till större delen kvävegynnad. Vid inventeringen för Hallands flora på 1980-talet, då området betades, noterades en del intressanta hävdgynnade kärlväxter, bland annat sommarfibbla, brudborste, gulmåra och gökblomster. Endast en del av de hävdgynnade arterna har återfunnits. Lungrot, hårginst, tibast och humle är exempel på andra kulturgynnade växter som hållit sig kvar i landskapet.

Fågellivet är rikt med många av lövskogens och hagmarkernas arter. Noterats har bland annat gulsparv, törnskata, mindre flugsnappare, stjärtmes, stenknäck, skogsduva, spillkråka och nattskär. Hasselmus är också påträffad. Totalt är 10 rödlistade och 23 regionalt intressanta arter (se bilaga 4) noterade med förekomst i reservatet.

Kulturhistoriska värden

Odlingslandskapet är idag ohävdad men komplett i sin omfattning och med en välbevarad struktur. Kraftigt terrasserade åkrar som avgränsas av stenmurar och branta hak, smala slingrande åkertegar, mängder av odlingsrösen, stengärdesgårdar som markerar gräns mellan inägor och utmark är alla exempel på element och strukturer från det gamla odlingslandskapet. Dessutom finns husgrunder kvar från det västra hemmanet. Bland "levande odlingsspår" kan nämnas kulturväxter som syré, hästkastanj, humle, spiréa, daglilja, tibast och socklar med al och björk.

Prioriterade bevarandevärden

Skydd och skötsel av områdets ädellövskogar, lövlundar och lövsumpskogar har högsta prioritet men bevarandet måste genomföras för odlingslandskapet som en helhet, inklusive åkertegarna.

2.4 Skötsel och biologisk mångfald

Samtidigt som inägorna är ovanligt välbevarade med alla sina strukturer från 1920-talet (tegar, hagmarker med ängsbackar, sidvallsängar) och nästan helt utan granplanteringar så har landskapet genom minst 50 års igenväxning radikalt förändrats. Brukarna från tjugotalet och tidigare skulle sannolikt förfasa sig över förvandlingen. Tjugotalets öppna välhävda landskap hade en biologisk mångfald med oerhört mycket att bjuda på som nutidens landskap saknar, inte minst ängsblommor och ett rikt insektsliv med både fjärilar och vilda bin. Men möjligen finns det ändå vissa inslag som pekar i en annan riktning, kanske har vi fler riktigt gamla ädla lövträd i inägorna nu än förr, även om de nu står i oftast alltför skuggiga miljöer. Och kanske finns det idag mer grov död lövved i området?

Dåtidens landskap går, helt eller delvis, inte att återskapa. Uppgiften blir i stället att skapa ett nytt som kan förena dåtid med nutid, ett öppnare och mer hävdad landskap än dagens igenväxande. Bästa receptet bör vara att återgå till ett extensivt bete över hela odlingslandskapet, ett bete som måste kompletteras med röjningar inte minst för att gynna gamla lövträd. Täta bokskogar och sumpskogar kan ingå som skogsbete men kan också hållas utanför betesdriften. En god idé kan vara att utgå från det gamla betets omfattning, vilket är lätt att avläsa då stängslen ännu finns kvar.

Bröden vore också den rätta platsen för ett museijordbruk i liten skala i form av allmogeåkrar. En god förebild är Gårdshults naturreservat där det bedrivs odling av gammaldags grödor och rödlistade ogräs. Ett exempel kan vara odling av lin med linets ogräs på en liten terrasserad åkerteg uppe i nordväst på det öde hemmanet Lilla Bröden.

2.5 Referenser

- Artportalen. www.artportalen.se
- Bengtsson, S. 1996. Naturvårdsprogram för Hallands län. Del 3. Halmstads kommun. Södra delen. Remissutgåva.
- Häradsekonomiska kartan över Halland från 1920-talet.
- Larsson, K. och Simonsson, G. 2003. Den halländska skogen – människa och mångfald. En underlagsrapport till en regional strategi för skogsskydd. Länsstyrelsen i Halland, Halmstad. Meddelande 2003:7. 74 s.
- Löfgren, R. & Andersson, L. (red). 2000. Sydsvenska lövskogar. Naturvårdsverkets rapport 5081.
- Malmström, C. 1939. Hallands skogar under de 300 senaste åren. Meddelande från statens Skogsförsöksanstalt 31: 171-300.
- Mathiasson, M., Bengtsson, S., Flodin, L.-Å. och Paulsson, I. 2007. Strategi för formellt skydd av skog i Halland. Länsstyrelsen i Halland och Skogsstyrelsen, Halmstad. Meddelande 2007:7.
- Naturvårdsverket. 2004. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Rapport 5411.
- Riksantikvarieämbetet. Fornsök via www.fmis.raa.se
- Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Opublicerat material.
- Worsøe, E. 1996. Stävningsskog och stävningssdrift i Danmark. – I: Slotte, H. & Göransson, H.(red). Människans förändring av landskapet – boskapsskötsel och åkerbruk med hjälp av skog. Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien.

3. Skötsel av området

3.1. *Generella riktlinjer*

Reservatet ska skötas enligt de principer som anges i kapitel 1 *Syftet med naturreservatet*. Några skötselprinciper av generell betydelse kommenteras nedan.

Restaureringshuggning

Hagmarksekar och andra lövsolitärer som är hårt trängda måste frihuggas snarast. Viktigt är att kraftigt igenvuxna ekar frihuggs försiktigt i omgångar, annars riskerar de att dö på grund av alltför drastiskt förändrade ljusförhållanden och uttorkning. Transporter nära ekar bör undvikas eftersom ekens rötter missgynnas av att jorden blir kompakt. Vid fällning av lövträd ska allt lövvirke kvarlämnas i reservatet. Vindfällan eller döda grova grenar som hamnar olämpligt och påtagligt hindrar bete och framkomlighet på stigar, vägar, åkertegar, murar och i vatten får flyttas till annan lämplig plats inom reservatet.

Granavveckling

Vid maskinell avverkning och vid utkörning ska skador på mark och vatten undvikas. Körning bör i möjligaste mån ske på tjälad mark. Kärrstråk, bäckar, sumpskog och andra blöta partier ska lämnas oskadade. Där körning över sådan våtmark trots allt inte kan undvikas ska körstråket förarbetas genom risning eller liknande åtgärd för att minimera skadorna.

Granröjning

Hela området hålls kontinuerligt fritt från gran.

Skötsel av odlingsrösen

Odlingsrösen i Bröden har tidigare fungerat som refugier för lövträd och buskar som annars hade betats ned eller försvunnit under åkerbruket på de öppna tegarna. I odlingsrösen växer idag bl.a. ek, ask, lind och hassel. Denna flora av vedväxter är av stor betydelse för den biologiska mångfalden. Solbelysta lövsolitärer med partier av död ved är viktiga för epifyter och insekter. Solbelysta träd och buskar med insektsskyttande blommor är viktiga för födosökande insekter. Träd och buskar som producerar bär och nötter är viktiga för fåglar och gnagare. Vedvegetationen i odlingsrösen är också viktig för att åstadkomma en finskalig landskapsmosaik och därigenom en ökad mångfald av ekologiska nischer.

Utgångspunkten är därför att genom röjningar gynna solitärer av i första hand ek, ask, lind och sälg. Även hassel, en, fläder, hägg, fågelbär, apel, vildapel, slån, nypon och viden ska gynnas.

För att skydda odlingsrösen bör vindfällda träd kapas vid stambasen och rotvältan läggas tillbaka. Ved från röjning och kapning läggs så att den inte skadar rösen. I de mer slutna delarna av betesmarken som ska öppnas upp genom fällning av bl.a. bok och björk kan träd som står i rösen tas ned som ett led i detta arbete.

3.2 Skötselområden

Reservatet är indelat i 6 skötselområden redovisade på skötselkarta 1, bilaga 2F.

SKÖTSELOMRÅDE 1: BETE, ÄDELLÖVSKOG

Avdelningar: 3, 4, 5, 6, 7, 13, 14, 17, 18

Areal: 14,0 hektar

Beskrivning: Ålderdomligt odlingslandskap som efter jordbrukets nedläggning varit betad hagmark, men betet har numera upphört. Flera hävdgynnade växtarter finns dock kvar på sina ställen. Finmaskig mosaik av åkertegar och lövlundar och flera kilometer av fullskiktade skogsbyr. Gott om odlingsrösen och gamla terrasserade åkrar. Variationsrika lövskogar med äldre träd och gamla solitärer (ek, ask, bok, lind, lönn etc.) under igenväxning med yngre lövträd. Hassel förekommer ymnigt. Bitvis finns rikligt med grov död lövved. Tegen NV om vägkorsningen (östra delen av avdelning 6) är till stora delar fuktig och har en blomrik och hävdgynnad flora med bl.a. gökblomster, ängsskallra, hirsstarr och grönvit nattviol. Utmed vägen finns också borsttistel. Tuvtåtel, veketåg och knapptåg – ohävdarter med tuvbildning – utgör dock ett problem. Ekföryngringen i skötselområdet är klen.

Mål: Ett hagmarksbete med åkertegar i mosaik med trädklädda hagar. Även museiåkerbruk kan ingå i denna mosaik. Tegarna ska vara öppna och välbetade, på sikt med en hävdgynnad artrikare flora. Åtminstone en (1) betesfälla ska vara rik på blommor långt in på sommaren. Solitärer och andra träd med stora kronor ska ha gott utrymme så att kronorna kan utvecklas utan konkurrens från uppväxande yngre träd. Fullskiktade skogsbyr med blommande och bärande träd och buskar som ger föda åt insekter och fåglar. De trädklädda hagarna bör bilda en mosaik av gamla träd, snår av hassel och andra buskar, gläntor samt yngre trädgrupper. Trädsiktet domineras mestadels av ek men även av bok, ask, al, björk etc. beroende på ståndort. Död ved ska förekomma i både solexponerade och skuggiga miljöer i både grovt och klen format.

Åtgärder:

- Nya stängsel för de tre fållorna. Gammal taggtråd avlägsnas.
- Frihuggning av inväxta solitärer och grova träd i akut behov av röjning. Röja alla tegar rena från sly.
- Röjningar i odlingsrösen – sker enligt anvisningar i kapitel 3.1. Husgrunder vid Lilla Bröden röjs fram. Vid behov sker också röjningar för att gynna kvardröjande, naturaliserade kulturväxter kring Lilla Bröden.
- Påsläpp och bete under några säsonger, i första hand med nötkreatur, därefter utvärdering av återstående röjningsbehov.
- Stegvis restaurering i form av röjning och trädfällning i de trädklädda betesmarkerna/lövlundarna (möts upp med bete så att det inte förbuskas/växer igen). Av ingreppen på något grövre träd (>15 cm i diameter) bör ca 50 % ringbarkas, resten fällas. Hugg hårdast i ung och medelålders björk och bok, ibland även yngre ek. Spara all ask, lind, lönn, rönn och sälg. Öppna gärna upp

utifrån befintliga gläntor. Här och var kan hasselbuskar föryngras. Fäll och röj all gran. Generellt sett ska andelen skog i skötselområdet minska.

- All lövved som fälls lämnas kvar på plats. För att skapa betesytor och för att inte hindra betesdjuren kapas merparten lövved upp och läggs i mindre travar i solexponerat läge, gärna i bryn mot tegarna. Röjningsavfall läggs likaså i solbelysta högar.
- Topphuggning bör prövas på yngre ek och ask, även detta i solexponerat läge.
- En (1) betesfälla sköts för att gynna blomrikedomen långt in på betessäsongen. Inledningsvis kommer detta vara fållan NV om vägkorset, vilken inbegriper de idag blomrika östra delarna av avdelning 6. Detta bör i första hand ske genom att betesdjuren släpps på fållan sent, exempelvis runt 1 juli. Efter en period sker utvärdering av betesdjurens effektivitet i fråga om att magra ut markerna och bekämpa tuvbildningen av ohävdarterna. Om förvaltaren anser det nödvändigt kan putsning av tuvorna ske. Bränning och slåtter (med efterbete) kan användas som kompletterande skötselmetoder.
- Fuktiga tegar med vecketåg och tuvtåtel kan betesputsas.
- Torrare ängsmark på tegar i den nordvästra delen (avdelning 4) kan med fördel utarmas på kväveöverskott genom bränning och/eller slåtter (varvid gräset bortföres). Därefter kan marken harvas lätt och påföras ängshö från blomsterrik slåttermark.
- Befintlig föryngring av ek och hagtorn tas tillvara genom användande av minihägn eller att fällda träd och dess grenar läggs för att skapa små betesrefugier runt plantorna.
- Museijordbruk i liten skala med allmogeåkrar kan övervägas.
- Om bete inte kan realiseras bör tegarna i stället skötas genom årlig slåtter (varvid skörden avlägsnas) och/eller bränning.

SKÖTSELOMRÅDE 2: FRIHUGGNING, ÄDELLÖVSKOG

Avdelningar: 2, 8, 9

Areal: 2,8 hektar

Beskrivning: Avdelningarna 8 och 9 utgör tillsammans en mindre del av det ekdominerade odlingslandskapet med i söder glest stående vidkroniga ekar. Pågående igenväxning med främst bok. Norrut mer sluten skog med äldre ek, bok, asp, lönn samt hassel och hägg. Grova lågor och högstubbar av ek och asp. Utefter vägen en kraftigt terrasserad långsmal åkerteg som i norr avgränsas av stenmur. Tegen under igenväxning med bland annat asp. Spridda odlingsrösen. Avdelning 2, som sluttar åt väster ner mot bäcken, har ett rikt inslag av ek. Inslaget av bok och björk är också påtagligt och mot bäcken ökar inslaget av al.

Mål: Gles eller luckig ädellövskog med frihuggna gamla ekar och bokar med små öppna gläntor och hasselbuskar samt god tillgång på död ved i olika former. Åkertegen ska vara helt öppen.

Åtgärder:

- Frihuggning av gamla vidkroniga ekar och bokar. Røj tegen ren från sly.
- Røj bort all gran och ung bok i hela området.
- Vid behov skapa fler luckor i beståndet.
- I framtiden kan området skötas genom bete, om förvaltaren finner det lämpligt.

SKÖTSELOMRÅDE 3: RÖJNING, ÄDELLÖVSKOG

Avdelningar: 1, 10, 11, 16, 21, 22

Areal: 10,4 hektar

Beskrivning: I avdelningarna 10 och 16 växer välsluten medelålders bokskog med inslag av äldre bokar och något ek. Några grova högstubbar finns i avdelning 10, annars saknas grövre död ved. Odlingssäden finns överallt spridda. Avdelning 11 är en äldre alsumpskog med höga socklar, inslag av björk och ek samt bok i kantzonen. Kraftig igenväxning med ung gran. Stora delar av avdelning 21 utgörs av ganska gles sumpskog med al och björk på socklar i svag sluttning. Norrut starkare lutning, snarast backkärr med al och björk, längs vägen täta hasselsnår. I söder finns en åkerteg i igenväxning och söder om denna äldre lövblandskog med asp, ek, björk och al. Asplågor finns.

Mål: Gammal orörd och flerskiktad bokskog och lövsumpskog, efterhand med riklig förekomst av död ved. Sammansättning och struktur formas genom naturlig dynamik utan gran.

Åtgärder:

- Akut röjning av gran i avdelning 10.
- Röjning av gran i hela området vid behov.

SKÖTSELOMRÅDE 4: RÖJNING, TRIVIALLÖVSKOG

Avdelningar: 20

Areal: 0,2 hektar

Beskrivning: Ett mindre avsnitt av backkärr med al och björk på socklar, med en rik kärlväxtflora dokumenterad från 1980-talet. Här påträffades gullpudra, grönvit nattviol, darrgräs, loppstarr, ängsstarr och gräsull. Pågående igenväxning med gran och ung lövskog som missgynnat den hävdgynnade floran. Vid besök 2017 hittades den hävdgynnade arten hirsstarr, men ingen av de från 1980-talet dokumenterade arterna. De för insekterna värdefulla födosöksväxterna strätta och älgört växer idag i kärret.

Mål: Öppen till halvöppen lövsumpskog med rik tillgång på död ved och med ett betydande inslag av blommande örter.

Åtgärder:

- Det unga lövslyet röjs bort.
- Några alar och björkar fälls med återkommande intervall.
- All gran röjs bort kontinuerligt. Ringbarkning av gran kan också ske.

SKÖTSELOMRÅDE 5: FÖRYNGRINGSÄVVERKNING, TRIVIALLÖVSKOG MED ÄDELLÖVINSLAG

Avdelningar: 15, 19

Areal: 0,5 hektar

Beskrivning: Avdelning 19 är ett 60-årigt granbestånd. Avdelning 15 är ett drygt 15-årigt granbestånd.

Mål: Självföryngrad lövskog, som med tiden får ett ökat inslag av död ved.

Åtgärder:

- Granbestånden kalavverkas.
- Återkommande rökning av gran.

SKÖTSELOMRÅDE 6: PARKERINGSPLATS

Avdelningar: 12

Areal: 0,1 hektar

Beskrivning: Parkeringsplats.

För mål och åtgärder, se nästa rubrik *Friluftsliv*.

FRILUFTSLIV

Mål: Besökare ska kunna se och uppleva områdets naturskönhet, biologiska mångfald och kulturmiljövärden. Information ska finnas om områdets odlingshistoria, naturtyper och biologiska mångfald samt hur dessa element hör ihop. Besökare ska vägledas till biologiska och kulturhistoriska sevärdheter och natursköna områden. Det ska finnas en parkeringsyta i gott skick som besökare lätt hittar till.

Åtgärder:

- Parkeringsytan, avdelning 12, hålls i brukbart skick.
- Vid vägkorsningen sätts en skylt upp som visar vart p-platsen finns.
- Vid parkeringsplatsen sätts en informationsskylt upp som upplyser om naturreservatets historia, naturtyper, biologiska mångfald och sevärdheter.
- Vid Lilla Bröden, nära vägen, sätts en informationsskylt upp som särskilt belyser de kulturhistoriska värdena som finns på platsen (husgrunder, kulturgynnade växter, skarpa åkerterrasser och stora odlingsrösen).
- Friluftskartan i bilaga 2J lyfts fram via Länsstyrelsens hemsida och om det i framtiden anses lämpligt också via andra kommunikationskanaler. Kartan kan även användas som underlag vid planering av stättornas utplacering.
- En markerad slinga kan i framtiden anläggas om förvaltaren finner det lämpligt.

4. Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att genomförda skötselåtgärder följs upp. Länsstyrelsen ansvarar också för regelbunden tillsyn i reservatet.

Naturvårdsverket tar för närvarande fram ett uppföljningsprogram som omfattar skyddade områden inklusive Natura 2000-områden. Uppföljning kommer att ske utifrån detta program.

5. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var (Skötsel- område)	Vem	Prior- itet	Finansiering
Betesdrift	Årligen, omgående	1	Brukare	1	EU:s miljö- ersättning/ Vårdanslaget
Stängsling och borttagande av äldre stängsel	Omgående	1	Brukare/ Läns- styrelsen	1	EU:s miljö- ersättning/ Vårdanslaget
Frihuggning av inväxta solitärer och grova träd, röjning av tegar	Omgående	1, 2	Läns- styrelsen	1	Vårdanslaget
Röjning och fällning av träd och buskar	Ettapp 1 några år efter första betespåsläpp, därefter om 5-10 år, sedan vid behov	1, 2	Läns- styrelsen	1	Vårdanslaget
Röjning i odlingsrösen samt kring husgrunder och kulturväxter vid Lilla Bröden	Inom 10 år	1	Läns- styrelsen	2	Vårdanslaget
Röjning av gran	Omgående Inom 10 år	3 (avd. 11) 1-5	Läns- styrelsen	1 2	Vårdanslaget
Avverkning gran	Inom 10 år	5	Läns- styrelsen	2	Vårdanslaget
Bränning, slåtter, betesputsning, lätt harvning och etablering av ängsväxter	Vid behov	1	Läns- styrelsen	2	Vårdanslaget

Röjning av lövsly och fällning av al och björk	Inom 10 år, därefter återkommande	4	Länsstyrelsen	2	Vårdanslaget
Utmärkning av reservatets gränser	Omgående	Hela området	Länsstyrelsen	1	Vårdanslaget
Iordningställande och underhåll av p-plats och informationsskylt	Omgående, därefter vid behov	6	Länsstyrelsen	2	Vårdanslaget
Uppförande av informationsskylt vid Lilla Bröden	Inom 10 år	1	Länsstyrelsen	2	Vårdanslaget/ Kulturmiljöfunktion
Uppförande av informationsskyltar vid kulturhistoriska sevärdheter	Vid behov	Hela området	Länsstyrelsen	3	Kulturmiljöfunktion
Anläggande av markerad slinga	Vid behov	Hela området	Länsstyrelsen	3	Vårdanslaget
Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder	Enligt uppföljningsplan	Hela området	Länsstyrelsen	2	Vårdanslaget
Åtgärder för att gynna förnygring av ek och hagtorn (betesrefugier).	Inom 5 år	1	Länsstyrelsen	1	Vårdanslaget
Toppfuggning av ek och ask	Inom 20 år	1	Länsstyrelsen	3	Vårdanslaget
Museijordbruk på åkerteg	Inom 20 år	1	Länsstyrelsen/ Brukare	3	Vårdanslaget

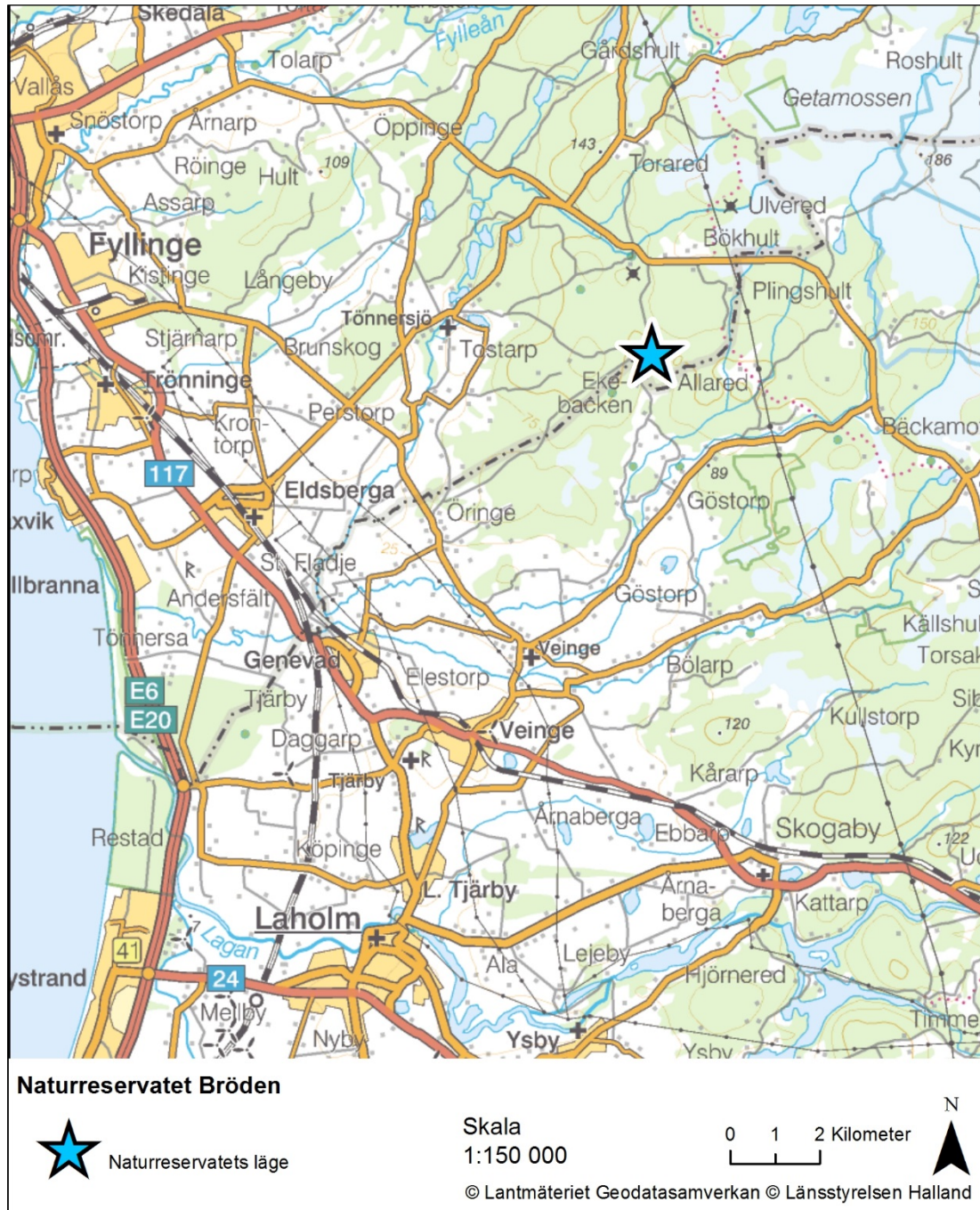

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

BILAGA 2
2018-03-28

1 (13)
Dnr 511-5214-17

2A Översiktskarta

Postadress
301 86 HALMSTAD

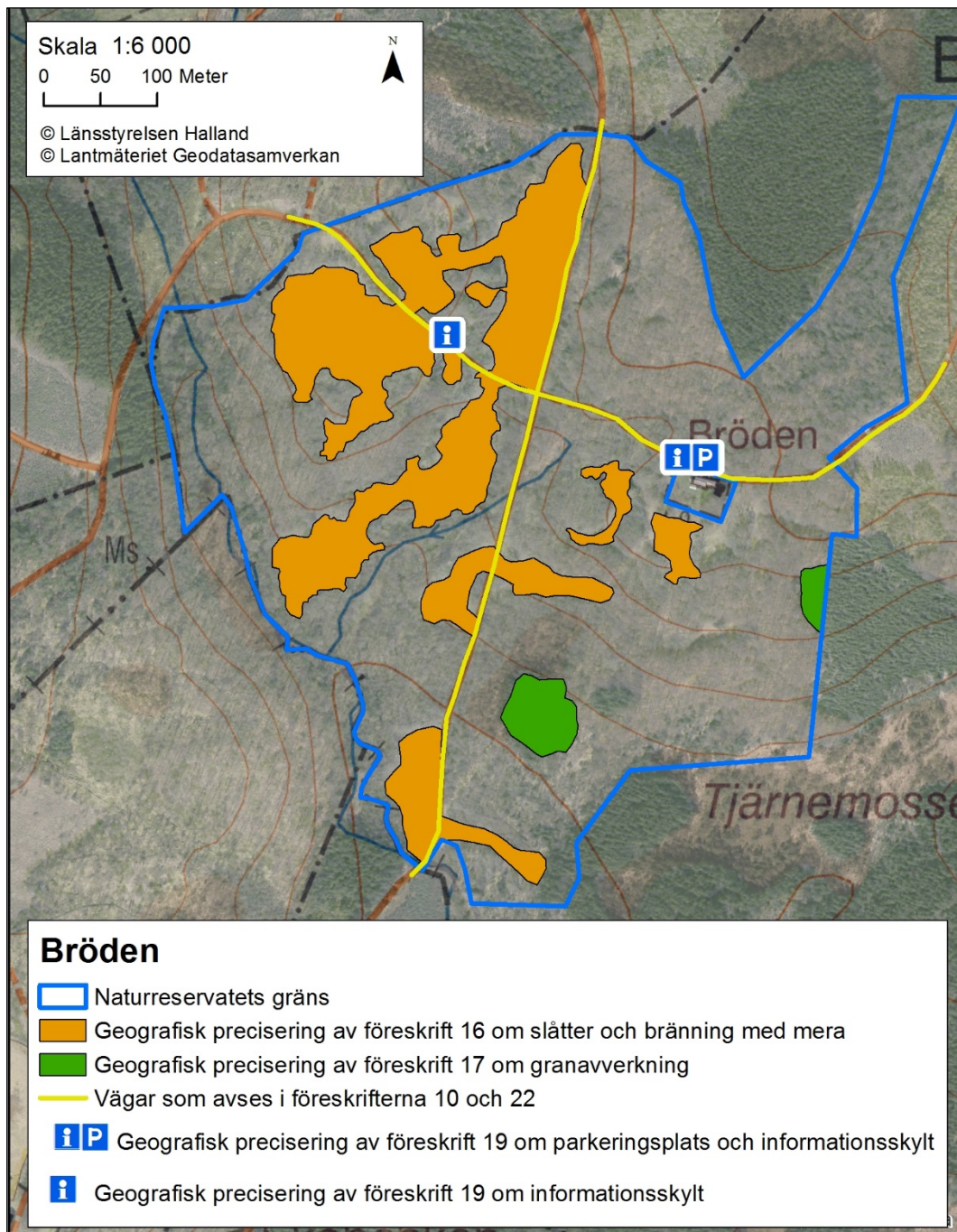
Besöksadress
Slottsgatan 2

E-post
Halland@lansstyrelsen.se

Telefon
010 – 224 30 00

2B Karta som preciserar föreskrifter enligt 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken

2C Karta som preciserar undantag från föreskrifter samt visar vid beslutsdatumet befintliga byggnader och anläggningar

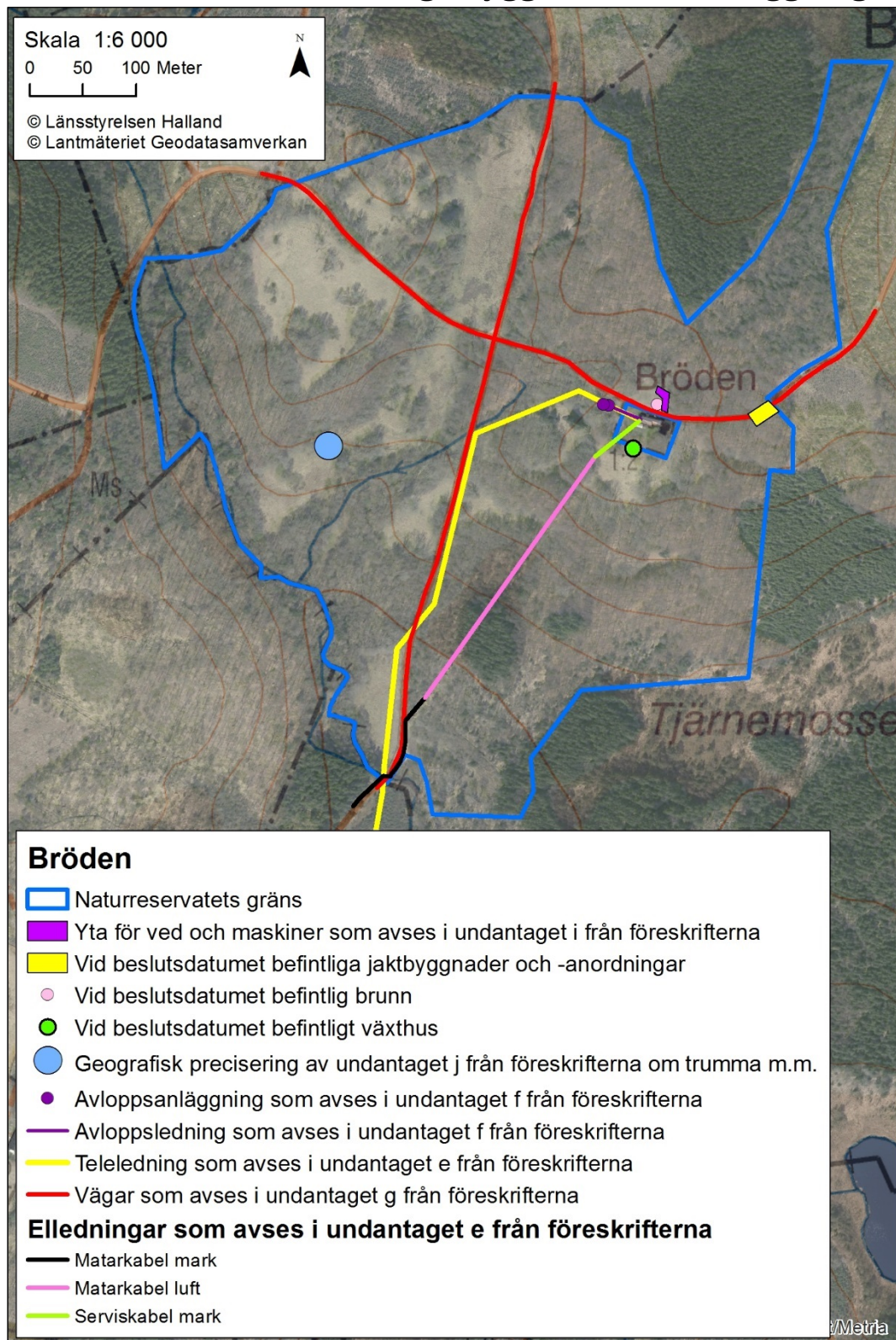

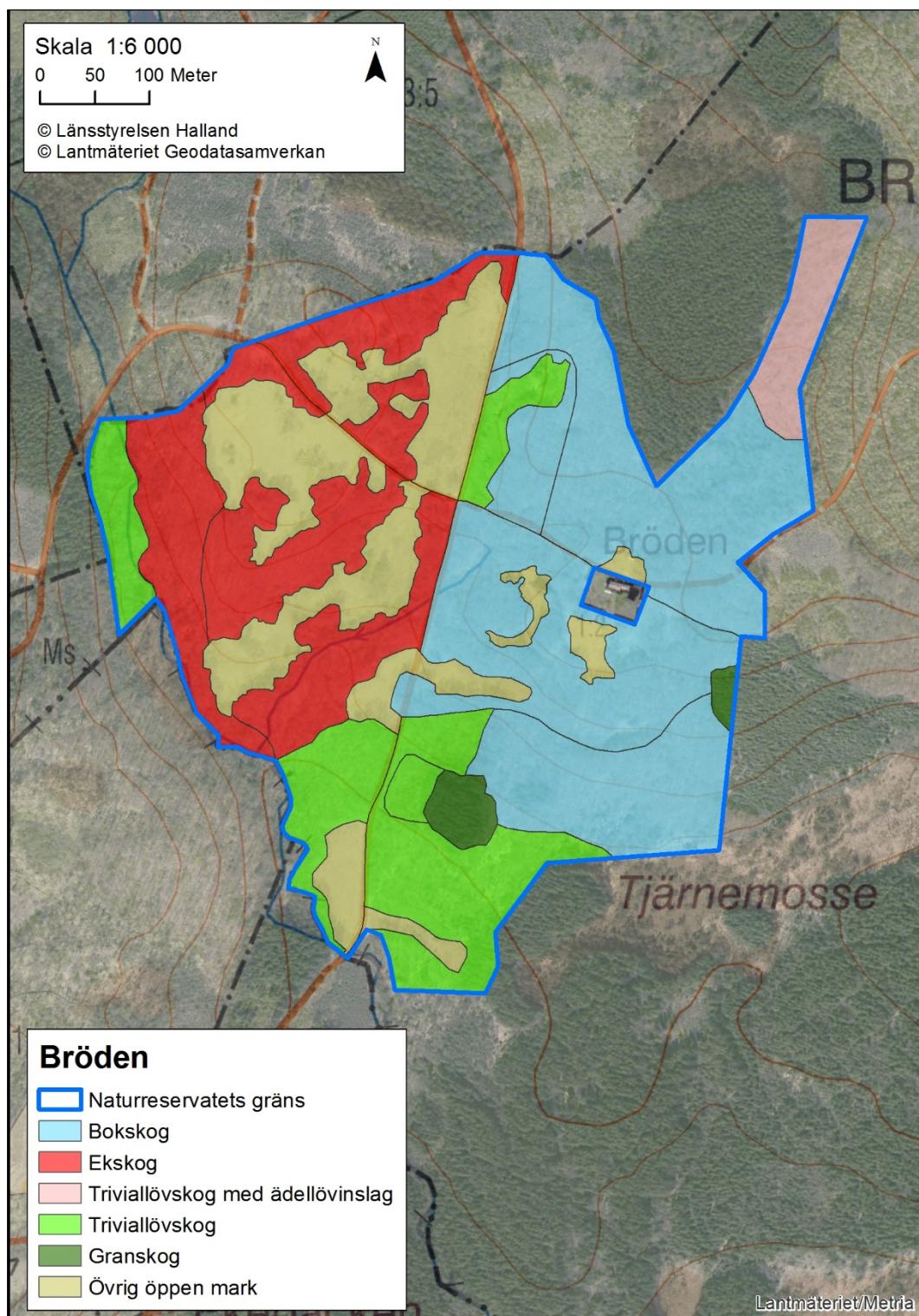

Bild ovan: vid beslutsdatumet befintliga jaktbyggnader och -anordningar inom område som avgränsas av gul polygon på kartan på föregående sida. I området finns två jakttorn, en jaktstuga, en åtel, en grillplats samt bord med bänkar/stolar.

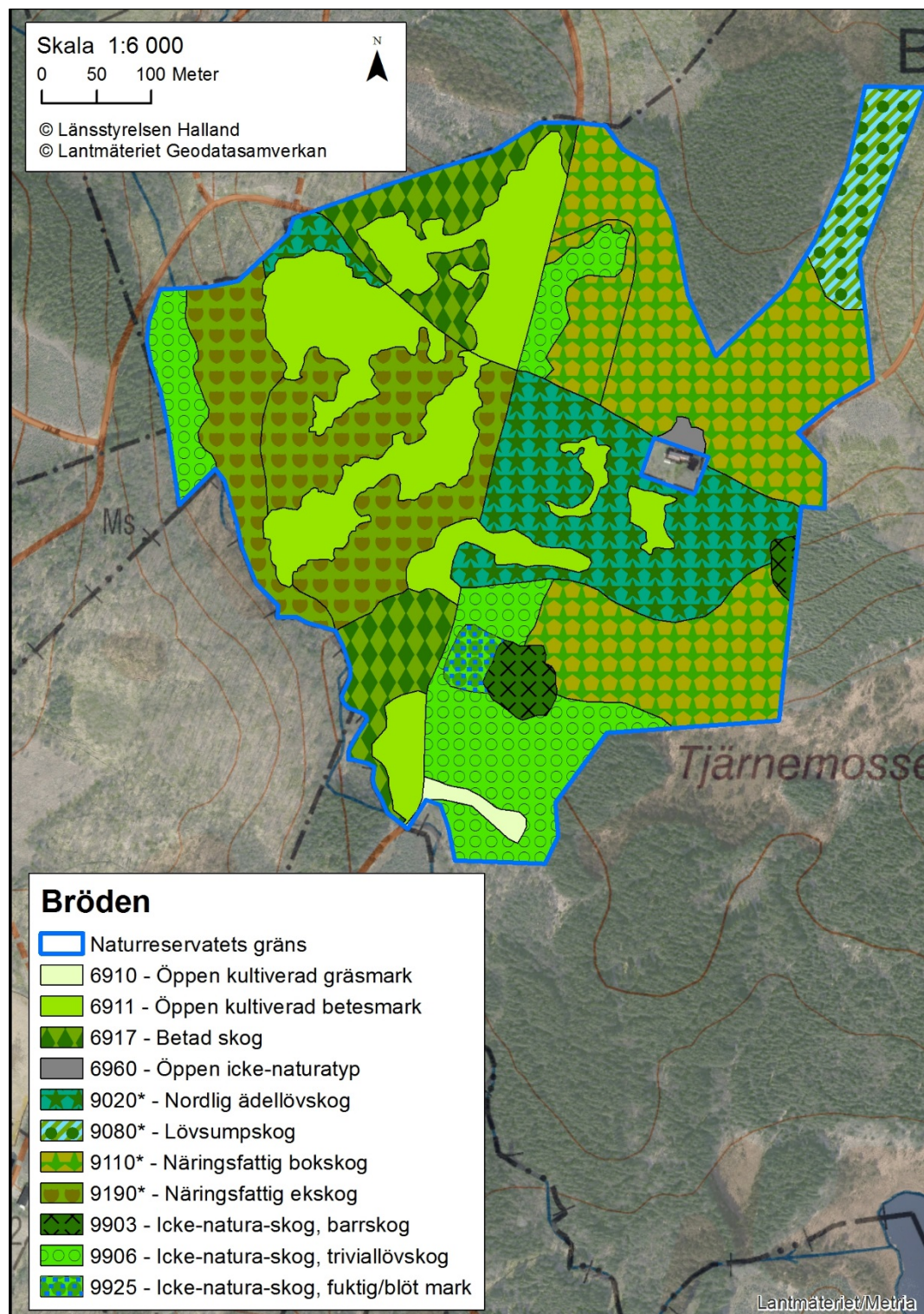
2D Skogstypskarta

2E Naturtyper Naturanaturtypskarteringen (NNK)

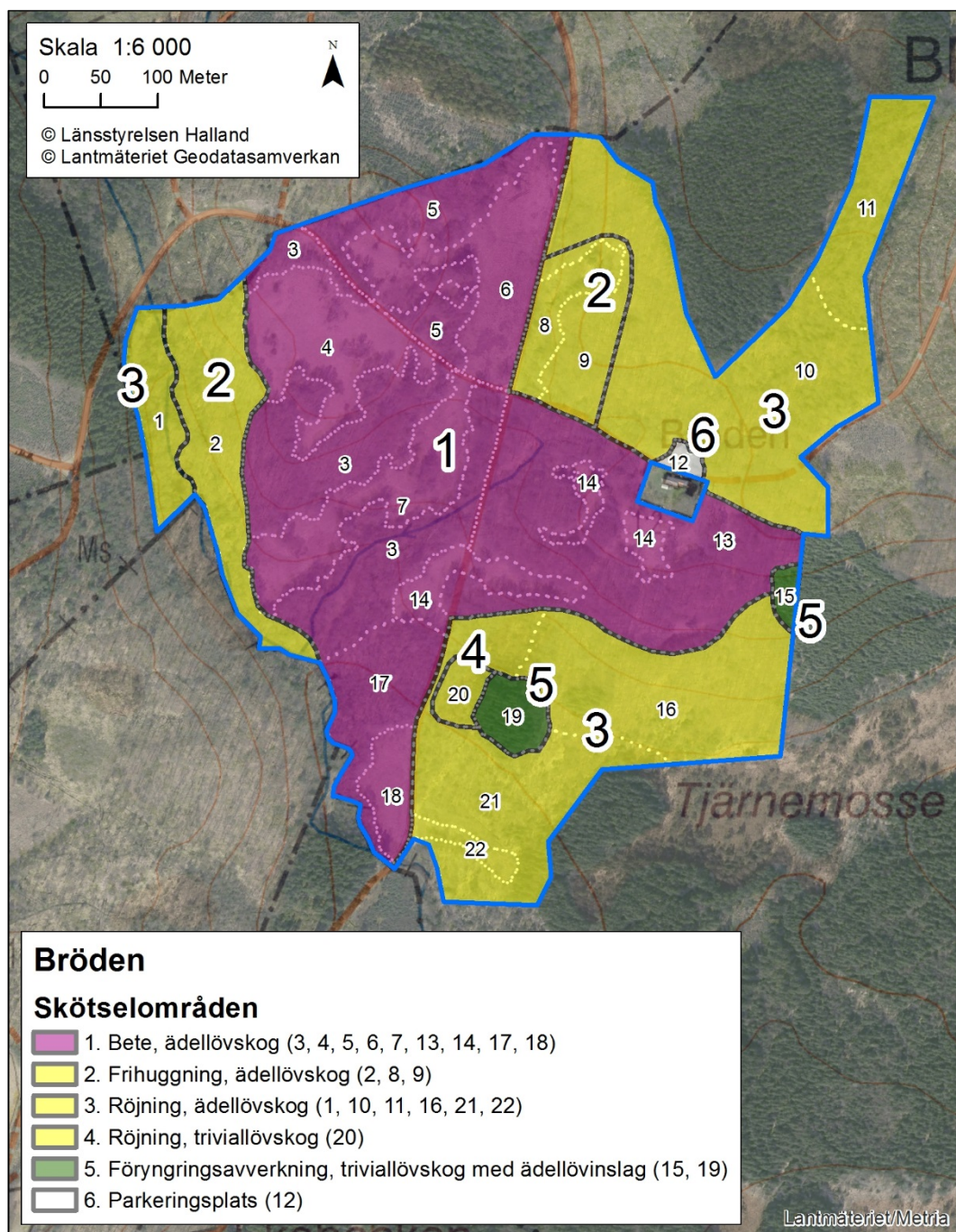
* anger att naturtypen är så kallad *naturanaturtyp* och ingår i bilaga 1 i Art- och habitatdirektivet.

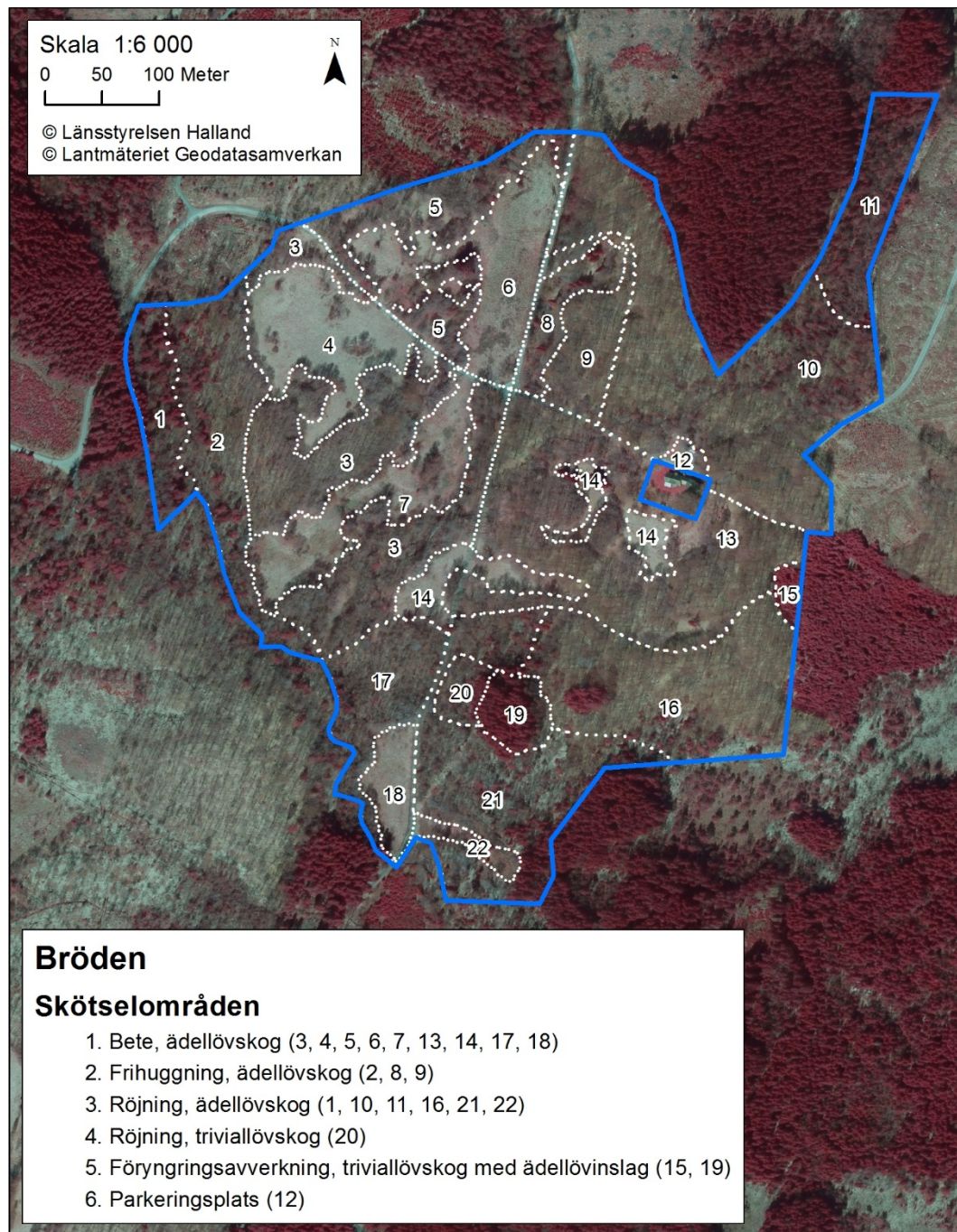
2F Skötselkarta 1

Små siffror anger avdelningar, som härstammar från beståndsindelningen i värderingen av området. Avdelningarna är sorterade i skötselområden (stora siffror), en indelning som baseras på likheter i skötsel av avdelningarna.

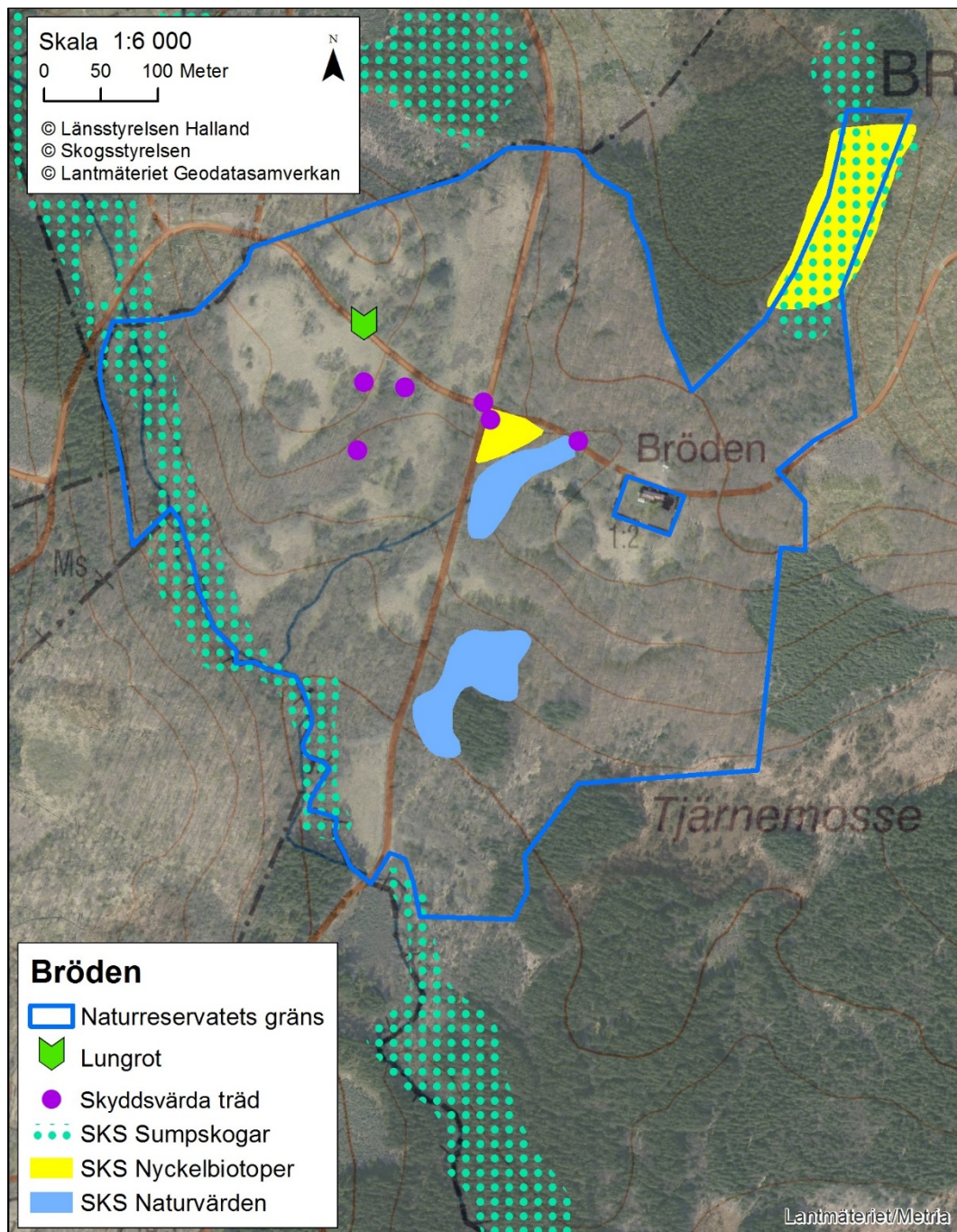

2G Skötselkarta 2

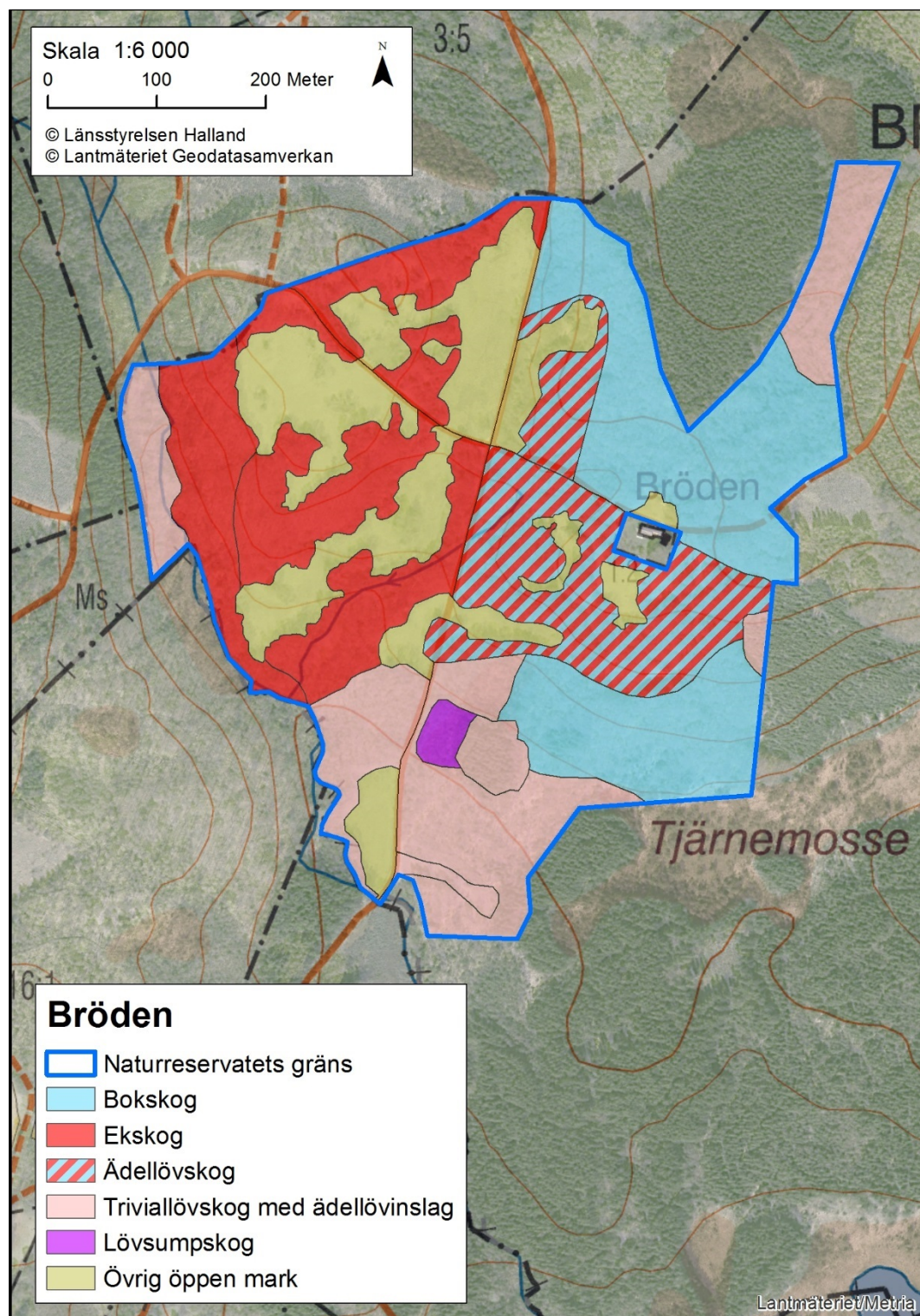

2H Naturvärden

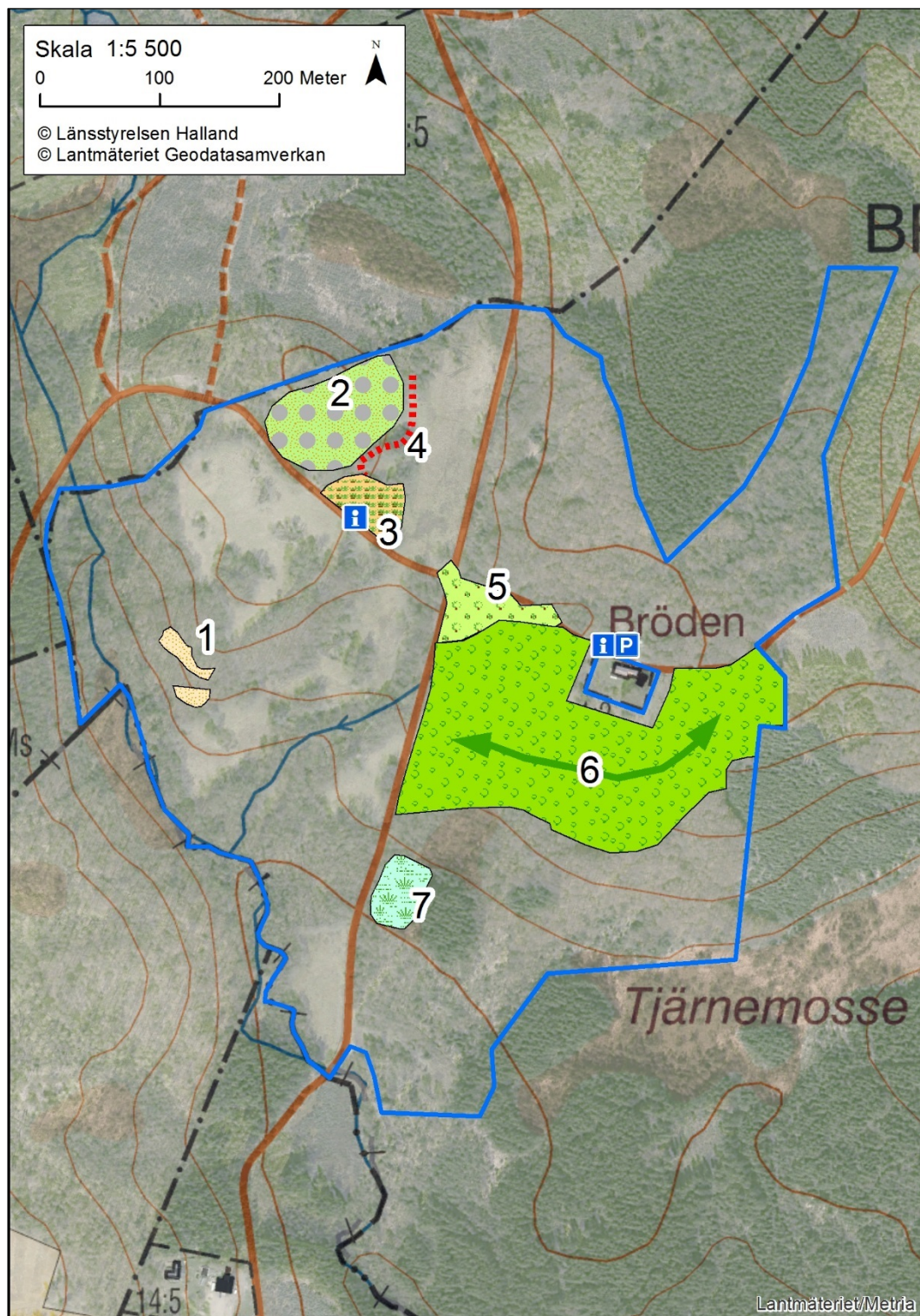
2I Målnaturtyper

2J Friluftskarta

Legend och beskrivande text visas på nästa sida.

Legend till föregående sidas karta

- Naturreservatets gräns
- 1. Små terrasserade åkertegar
- 2. Fina odlingsrösen
- 3. Ruiner efter Lilla Bröden
- 4. Skarpa och höga terrasshak
- 5. Område med gamla ädellövträd
- 6. Naturskönt vandringsstråk
- 7. Lövsumpskog med spår av stubbskottsbruk
- Informationsskylt
- Reservatparkering och informationsskylt

Beskrivande text

1. Små terrasserade åkertegar

Ännu på 1920-talets Häradsekonomska karta är dessa små tegar markerade som åkermark. Tegarna är belägna i en västslänt och är än idag mycket tydligt terrasserade, ett verk skapat av tidigare generationers jordbrukare. De små åkertegarna förtjänar en stunds eftertanke och respekt för de generationer jordbrukare som lade stor möda på att tillgodogöra sig varje kvadratmeter åkermark, något som kan tyckas väldigt fjärran dagens storskaliga, fossila jordbruk.

2. Fina odlingsrösen

Odlingsrösen, resultatet av generationers stenrensning av åkermark, finns det gott om i naturreservatet. I det markerade området är rösena många, stora och prydda med en rik variation av blommande vedväxter, som här funnit en fristad från mular och plogar.

3. Ruiner efter Lilla Bröden

Gården Lilla Bröden brann ned 1987, men kvar finns stengrunderna efter byggnaderna. Kulturväxter som syrén och pingstliljor har naturaliserats på platsen. Även den vildväxande, rödlistade arten lungrot växer här. Arten trivs vid gårdsmiljöer och andra kulturpräglade marker.

4. Skarpa och höga terrasshak

Naturreseptatet Bröden innehåller en finmaskig mosaik av öppna tegar och trädklädda marker. Många av tegarna är terrasserade. Här finner man det mest iögonfallande terrasshaket.

5. Gamla ädellövträd

I markerat område finns ett flertal gamla ekar, men även gammal bok. Vandrar man västerut längs vägen, förbi korset, finner man också gammal ask.

6. Naturskönt vandringsstråk

Markerat område utgörs av en gles lövsal av ek och bok, med underbestånd av hassel. I området finns också ett inslag av lind samt blommande buskar. Överallt passerar man små öppna tegar och odlingsrösen. Området sammanfaller med den östliga betesfällan, så var beredd på fyrbenta följeslagare under delar av året.

7. Lövsumpskog med spår av stubbskottsbruk

Spår av stubbskottsbruk syns idag genom att vissa alar och björkar har välutvecklade så kallade socklar, vilka bland annat uppstår då träd växer upp efter upphört stubbskottsbruk. Stöd för att området varit föremål för stubbskottsbruk finns också i Häradsekonomiska kartan från 1920-talet, där området är markerat som våtmarker. Troligen har slåtter av gräs och örter skett parallellt med täkt av unga lövbärande skott till djurfoder samt täkt av klenvirke för slöjdändamål.

Växtfynden från 1980-talet visar också med önskvärd tydlighet att området tidigare varit öppet och hävdat. I synnerhet gäller detta darrgräs, gräsull, ängsstarr, loppstarr, tätört, tagelsäv och ängsvädd. Området var, att döma av artstocken och de vuxna trädens ålder, vid denna tidpunkt ett blomrikt och halvöppet medelrikkärr med skyddsvärd flora.

Igenväxningen med sly har dock sakta men säkert trängt bort dessa arter. Troligen har också hydrologiska förändringar i landskapet påverkat området negativt, eftersom även en skuggtåligare art som gullpudra gått förlorad. Denna art borde ha kunnat växa kvar om det funnits rörligt grundvatten i kärret. Påkoppling av vägdikey till kärret bör också ha bidragit negativt till florans utveckling.

Fastighetsförteckning vid områdesskydd enligt
MB

Sida 1 (5)

Datum: 2013-12-09

Ärendenummer LM: N13135

Ärendenummer Ist:

VIC Natur id nr: 1005736

Handläggare

Kenneth Andersson

Ärende Naturreservat: Bröden

Kommun: Halmstad

Län: Halland

Fastigheter mm (fastigheter inkl. enskilt vattenområde, sänjelotter, enskilt fiske, byggnad å, allmänt vattenområde)

Beteckning	Ägare/innehavare, adress	Anm
Halmstad Bröden 1:1	Prästlönetillgång, Svenska Kyrkan Göteborgs Stifts Prästlönetillgångar Box 11937 404 39 Göteborg	Lagfaren ägare Taxerad ägare

Marksamfälligheter mm (samfällid mark, samfällt vatten, samfällt fiske, allmänningar)

Beteckning		Ändamål
Inga		

Gemensamhetsanläggningar (Gemensamhetsanläggningar enligt AL, anläggningar enligt LSV)

Beteckning	Företrädare, förening, adress	Ändamål
EVL 608	Brostorp Brödens vägsamfällighet Jan-Christer Johansson Skogsgård 31292 LAHOLM	Väg. Förrättning enligt lagen om enskilda vägar. Akt 13-VEI-608
EVL 222	Bröden Bögilts vägsamfällighet Anders Andersson Bökhult 31031 ELDSBERGA	Väg. Förrättning enligt lagen om enskilda vägar. Akt 13-TÖN-222
EVL 698	Bröden Öringe vägsamfällighet Jan-Åke Nilsson Öringe 31291 Laholm	Väg. Förrättning enligt lagen om enskilda vägar. Akt 13-VEI-698

Rättigheter (servitut, ledningsrätt, nyttjanderätt, mineral- och torvrättighet, vägrätt, viltvårds- och fiskevårdsområde)

Beteckning/område på kartan	Ägare/innehavare, adress	Ändamål

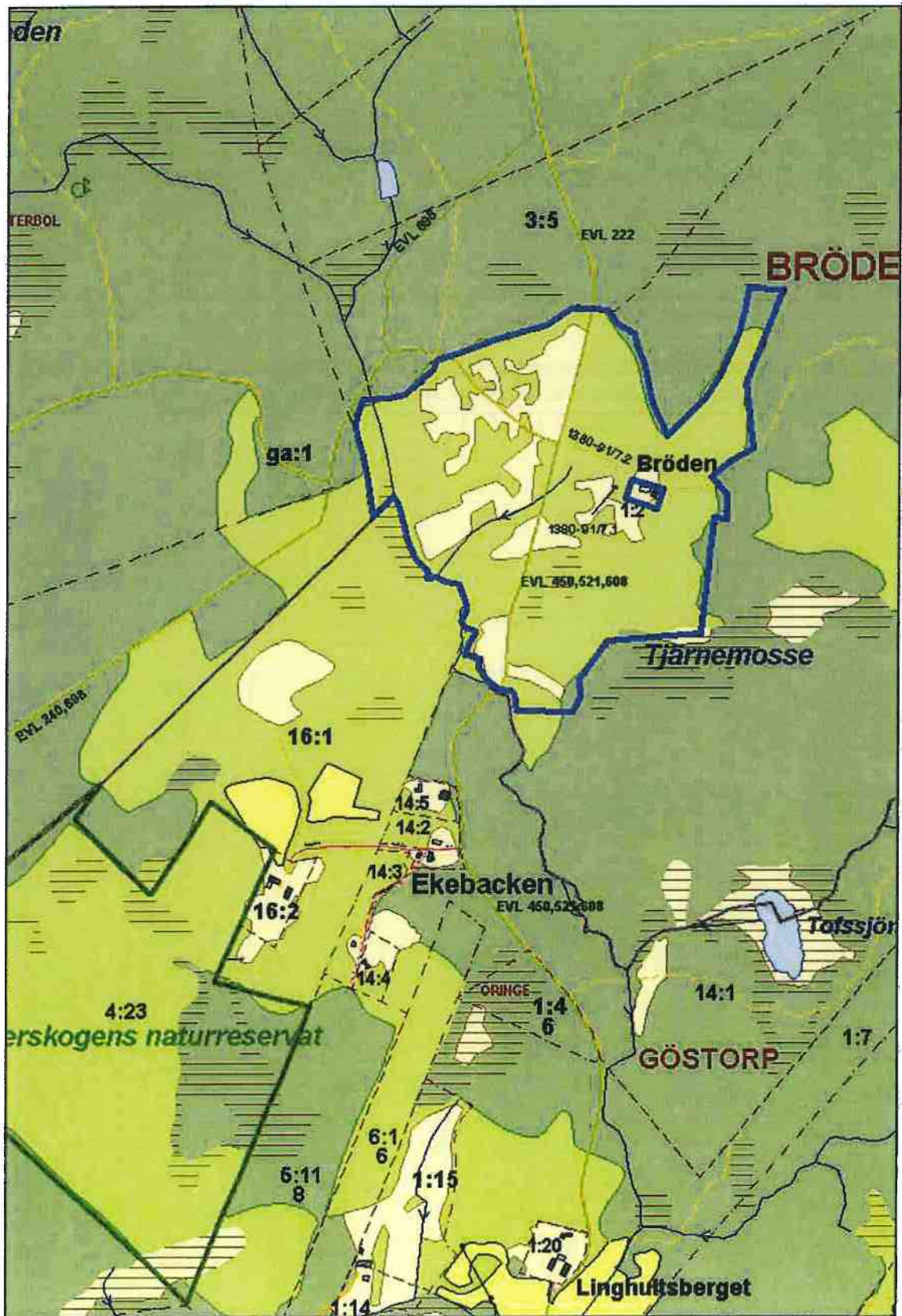
Rättigheter (servitut, ledningsrätt, nyttjanderätt, mineral- och torvrättighet, vägrätt, viltvårds- och fiskevårdsområde)		
Beteckning/område på kartan	Ägare/innehavare, adress	Ändamål
1380-91/7.1		Officialservitut. Avlopp
Till förmån för		
Halmstad Bröden 1:2	Rytkönen, Erik Bröden 509 312 92 Laholm	
Belastar		
Halmstad Bröden 1:1	Se ovan	
1380-91/7.2		Officialservitut. Väg
Till förmån för		
Halmstad Bröden 1:2	Rytkönen, Erik Bröden 509 312 92 Laholm	
Belastar		
Halmstad Bröden 1:1	Se ovan	
67/2396		Nyttjanderätt. Byggnad mm. Se bilaga
Till förmån för		
Belastar		
Bröden 1:1	Se ovan	
Vägar utanför reservatet (av länsstyrelsen anvisade vägar för åtkomst av reservatet)	Ägare/innehavare adress	Anm
Halmstad Tostarp ga:1	Tostarp Brödens Vägsamfällighet	Väg. Förrättning enligt lagen om enskilda vägar. Akt 13-TÖN-234. Aktuell styrelse har inte kunnat finnas.
Deltagande fastigheter däribland		
Tostarp 2:4	Andersson, Bengt Erland Sjögården Strömstaren 433 305 97 Eldsberga	
	Andersson, Asta Yvonne Tostarp Skogsglantan 512 305 97 Eldsberga	

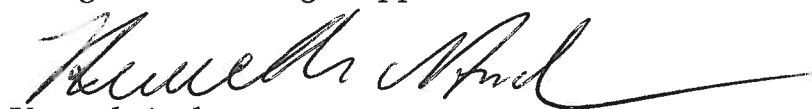
Tönnersjöheden 12:2	Danielsson, Fred-Åke C/O Emanuelsson Linnégatan 19 G 302 47 Halmstad	
Vinterbol 1:1	Winterbol, Kurt-Inge Vinterbol 516 305 97 Eldsberga	
Lundsgård ga:1	Lundsgårds Vägsamfällighet Kontaktperson: Anders Karlsson Lundsgård pl 1202 310 31 Eldsberga	Väg. Förrättning enligt lagen om enskilda vägar. Akt 13-VEI-650. (Väg som tar vid där EVL 698 tar slut, för utfart till allmän väg.)

Upplysning

Utredningen saknar servitut som tillkommit genom vattendom eller liknande. Avtalsrättigheter som inte är offentliggjorda genom inskrivning kan saknas. Älgskötselområden och renskötselrätt har inte utretts.

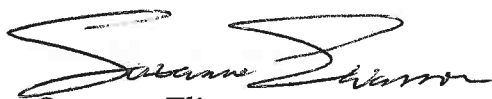

Fastighetsförteckningen upprättad av

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kenneth Andersson', with a long horizontal flourish extending to the right.

Kenneth Andersson

Bestyrks av

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Suzanne Eliasson', with a long horizontal flourish extending to the right.

Suzanne Eliasson

Transumt.Köpekontrakt.

§ 5.

- * Säljaren förbehåller sig fri förfoganderätt under 49 år av byggnaderna å gamla gården med därtill lämpligt tomtområde om ca 8.000 kvm. Ävensom förbehålles fritt brukande under dödsbo- delägaren Herbert Anderssons livstid ett område om ca två har åker, allt i enlighet med detta köpekontrakt bifogad karts-kiss. Köparen medgiver att här ovan angivna rättigheter får på säljarens bekostnad intecknas i fastigheten Bröden 1^l.

Snöstorps och Tönnersjö den 10 sept. 1966.

För Snöstorps och Breareds
församlingars pastorat

Tora Sjöblom
Köpare.

För Karl Isak Anderssons
dödsbo.

Linnea Andersson
Fritiof Andersson
Anton Andersson
Herbert Andersson
Erik G. Andersson
Göta Nilsson f. Andersson
Säljare

Köpare och säljares egenhändiga namnteckningar bevittna:

Ivan Högdahl
Elvasjö, Åled

Emil Olsson
Snöstorps, Halmstad

I transumerade delar rätt avskrivet; betygar

I tjänsten
Henrik Hagman

Fast:s off. bet: Bröden 1^l i Tönnersjö socken

Kartskiss till köpeavtal.

Kutat område utmärker gräns för avtal enligt § 5 i köpekontr.
bestyrkes av oss säljare och köpare.

~~Lennart Stenlund~~
~~Stenlund & Söner~~
~~Fabrik Wenden~~
~~Erik B. Lind~~
~~Anders Johansson~~
~~Anders Johansson~~
~~me Sjöberg~~

2396 67

Spennander namnteckningar
bestyrkes
Lennart Stenlund
me Sjöberg

med original
Kartskiss
Köpekontr.

L. Magnusson

Ärende	Avstyckning från Bröden 1:1.		
Ärendenummer	Kommun	Aktbeteckning	Infört i fastighetsregistret
N166139	Laholm, Halmstad	1380K-2017/7	2017-11-14
	Län		
	Halland		

Handlingar i akten

Handling	Aktbilaga
Förrättningskarta A3S	KA1
Beskrivning	BE1
Teknisk beskrivning	TBE1
Protokoll	PR1
Ansökan	A1
Markbytesavtal	FÅ1
Yrkande	YR1
Godkännande av markavtal	1
Fullmakt - Per-Erik Hallin, Göteborgs stifts prästlönetillgångar	2
Fullmakt - Andreas Andersson, Naturvårdsverket	3
Dagboksblad	DA1

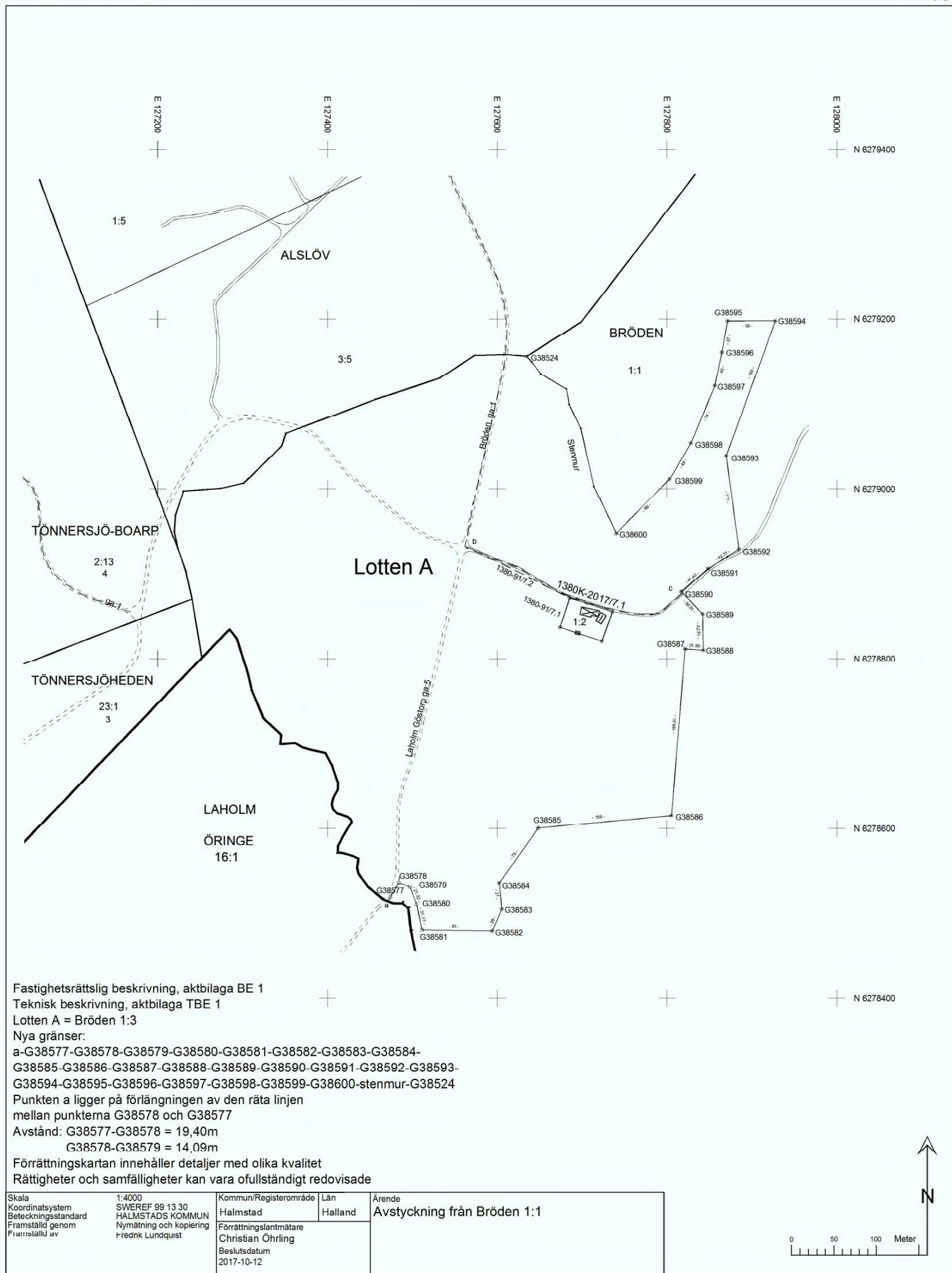
Beslut att följande handlingar gallras

Bekräftelser av ansökan	
Underrättelser av avslutad lantmäteriförrättning	
Godkännanden av lantmäteriförrättning	

Denna handling har undertecknats elektroniskt av

Christian Öhrling

Fastighetsrättslig beskrivning, aktbilaga BE 1

Teknisk beskrivning, aktbilaga TBE 1

Lotten A = Bröden 1:3

Nya gränser:

a-G38577-G38578-G38579-G38580-G38581-G38582-G38583-G38584-
G38585-G38586-G38587-G38588-G38589-G38590-G38591-G38592-G38593-
G38594-G38595-G38596-G38597-G38598-G38599-G38600-stenmur-G38524

Punkten a ligger på förlängningen av den räta linjen
mellan punkterna G38578 och G38577

Avstånd: G38577-G38578 = 19,40m

G38578-G38579 = 14,09m

Förrättningskartan innehåller detaljer med olika kvalitet

Rättigheter och samfälligheter kan vara ofullständigt redovisade

Skala Koordinatsystem Beteckningsstandard Framställt genom Framrättat av	1:4000 SWEREF 99 13 30 HALMSTADS KOMMUN Nymätning och kopiering Fredrik Lundquist	Kommun/Registerområde Halmstad	Län Halland	Ärende Avstyckning från Bröden 1:1
		Förrättningslantmätare Christian Öhrling		
		Beslutsdatum 2017-10-12		

0 50 100 Meter

Akt 1380K-2017/7

Beskrivning

2017-10-12

Ärendenummer

N166139

Förrättningslantmätare

Christian Öhrling

Ärende

Avstyckning från Bröden 1:1.

Kommun: Halmstad

Län: Halland

Beteckning för nybildad fastighet är preliminär och gäller först sedan förrättningen registrerats i fastighetsregistret.

BRÖDEN 1:1

Göteborgs Stifts Prästlönetillgångar, lagfaren ägare

Avstyckning

Avstår till Bröden 1:3

Lotten A

27 9919 m²

Areal enligt fastighetsregistret efter förrättningen

155 8162 m²

Andel i gemensamhetsanläggning

Avstår andelstal i Laholm Göstorp ga:5 till Bröden 1:3

156

Andelstal i Laholm Göstorp ga:5 efter förrättningen

1403

Avstår andelstal i Bröden ga:1 till Bröden 1:3

3,1 %

Andelstal i Bröden ga:1 efter förrättningen

37,5 %

Verkan på servitut: 1380-91/7.1

Ändamål: Avlopp

Rätt att behålla, underhålla och förnya avloppsledning fram till avloppsanläggningen y.

Till förmån för: Bröden 1:2

Belastar: Bröden 1:3 i stället för Bröden 1:1

Verkan på servitut: 1380-91/7.2

Ändamål: Väg

Rätt att för utfart använda befintliga vägen x fram till statsbidragsvägen N139U.

Till förmån för: Bröden 1:2
Belastar: Bröden 1:3 i stället för Bröden 1:1

Nytt servitut: 1380K-2017/7.1

Ändamål: Väg
Rätt att använda väg i sträckningen b-c för
utfart.
Till förmån för: Bröden 1:1
Belastar: Bröden 1:3

BRÖDEN 1:3, ny fastighet

Naturvårdsverket, ägare enligt köp

Avstyckning	Erhåller från Bröden 1:1	Lotten A 27 9919 m ²

Andel i gemensamhetsanläggning

Erhåller andelstal i Göstorp ga:5 från Bröden 1:1	156
Andelstal i Göstorp ga:5 efter förrättningen	156
Fastigheten inträder i gemensamhetsanläggningen	
Förvaltare: Göstorps samfällighetsförening	
Erhåller andelstal i Bröden ga:1 från Bröden 1:1	3,1 %
Andelstal i Bröden ga:1 efter förrättningen	3,1 %
Fastigheten inträder i gemensamhetsanläggningen	
Förvaltare: Bröden-Bögilts vägsamfällighet	

Verkan på servitut: 1380-91/7.1

Ändamål: Avlopp
Rätt att behålla, underhålla och förnya
avloppsledning fram till avloppsanläggningen
y.
Till förmån för: Bröden 1:2
Belastar: Bröden 1:3 i stället för Bröden 1:1

Verkan på servitut: 1380-91/7.2

Ändamål: Väg
Rätt att för utfart använda befintliga vägen x
fram till statsbidragsvägen N139U.
Till förmån för: Bröden 1:2
Belastar: Bröden 1:3 i stället för Bröden 1:1

Nytt servitut: 1380K-2017/7.1

Ändamål: Väg

Rätt att använda väg i sträckningen b-c för
utfart.

Till förmån för: Bröden 1:1

Belastar: Bröden 1:3

Denna handling har undertecknats elektroniskt av

Christian Öhrling

Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter som har påträffats i eller nära naturreservatet Bröden, Halmstads kommun, Hallands län

Rödlistade arter är indelade i kategorier baserade på artens risk att försvinna från Sverige enligt *Rödlistade arter i Sverige 2015*. Beteckningen regionalt intressant används av Länsstyrelsen i Halland och anger att arten har ett värde för naturvården regionalt, ex. ovanliga arter och signalarter.

Fynduppgifterna kommer från artdatabaserna inom Svenska LifeWatch (www.svenskalifewatch.se). Utöver uppgifterna nedan finns det sannolikt ytterligare rödlistade eller regionalt intressanta arter i området, som ännu inte observerats eller som ej kommit till länsstyrelsens kännedom.

Totalt i området finns uppgifter om 10 rödlistade och 23 regionalt intressanta arter.

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kommentar (senast noterad)
Akut hotad (CR)			
Starkt hotad (EN)			
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	Kärlväxter	2017
Sårbar (VU)			
lungrot	<i>Blitum bonus-henricus</i>	Kärlväxter	2016. 60 plantor.
loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	Kärlväxter	1985
gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	Fåglar	2008. 2 individer. Sjungande i maj.
kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	Fåglar	Sång i juni 2017, NV om vägkorsningen.
Nära hotad (NT)			
ängsstarr	<i>Carex hostiana</i>	Kärlväxter	1985
hårginst	<i>Genista pilosa</i>	Kärlväxter	1998
sommarfibbla	<i>Leontodon hispidus</i>	Kärlväxter	1983
strandblocklav	<i>Porpidia hydrophila</i>	Lavar	1995
spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	Fåglar	2006. Läte i maj.

Regionalt intressant			
darrgräs	<i>Briza media</i>	Kärlväxter	1985
bäckbräsmå	<i>Cardamine amara</i>	Kärlväxter	1985
rankstarr	<i>Carex elongata</i>	Kärlväxter	1985
hirsstarr	<i>Carex panicea</i>	Kärlväxter	2017
gullpudra	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Kärlväxter	1993
brudborste	<i>Cirsium heterophyllum</i>	Kärlväxter	2017
tibast	<i>Daphne mezereum</i>	Kärlväxter	2017
gräsull	<i>Eriophorum latifolium</i>	Kärlväxter	1985
gulmåra	<i>Galium verum</i>	Kärlväxter	1985
gökblomster	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	Kärlväxter	2017
grönvit nattviol	<i>Platanthera chlorantha</i>	Kärlväxter	2017
storrams	<i>Polygonatum multiflorum</i>	Kärlväxter	2017
skogslind	<i>Tilia cordata</i>	Kärlväxter	2017
fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	Mossor	1993
glansfläck	<i>Arthonia spadicea</i>	Lavar	1993
rostfläck	<i>Arthonia vinosa</i>	Lavar	1993
hasselmus	<i>Muscardinus avellanarius</i>	Däggdjur	1998. 1 hona, nyligen använt bo.
stjärtmes	<i>Aegithalos caudatus</i>	Fåglar	2006. 4 individer i februari.
mindre flugsnappare	<i>Ficedula parva</i>	Fåglar	2012. Sjungande i juni.
nattskärre	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Fåglar	2007. Spelande i juni.
stenknäck	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Fåglar	2009. Hane som bar mat åt unge.
skogsduva	<i>Columba oenas</i>	Fåglar	2006. 4 individer. Sång.
törnskata	<i>Lanius collurio</i>	Fåglar	2012. 2 hanar i juni. På två olika hyggen.

Sammanställning av inkomna remissvar

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har tagit del av förslag till beslut för Brödens naturreservat i Halmstads kommun. Området innehåller ett odlingslandskap med värdefulla lövskogar och en del öppna marker.

Naturvårdsverket tillstyrker bildandet av Brödens naturreservat. En synpunkt på beslutets upplägg är att syftet med naturreservat bör anges innan skäl för beslut anges vilket inte är fallet i förslaget. I övrigt har Naturvårdsverket inga synpunkter i ärendet.

Länsstyrelsens kommentar

Länsstyrelsen ändrar på ordningen mellan syfte och skäl enligt Naturvårdsverkets förslag.

Södra Hallands Kraft

Södra Hallands Kraft ekonomisk förening/EL har inget att erinra gällande rubricerad plan.

Även om vi inte har något att erinra begär vi dock även fortsättningsvis att våra befintliga ledningar bibehåller sitt läge. Första biten är en markkabel utmed vägen som vi måste kunna gräva fram och reparera vid ett kabelfel, vi måste även ha fri tillgång till luftledningen för att kunna besiktiga, röja och underhålla linjegatan, byta stolpar, reparera skadad hängkabel och ta bort stormfällida träd på ett elsäkerhetsmässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt med hjälp av terränggående traktorgrävare/bandvagn samt akut kunna felsöka vid spänningsavbrott.

Även en eventuell framtida rasering av luftledningen måste kunna ske enligt ovan.

0,4kV-ledningen försörjer Bröden Gården med elkraft.

Länsstyrelsens kommentar:

Länsstyrelsen bedömer att de behov som Södra Hallands kraft beskriver i andra stycket i yttrandet ovan kan genomföras utan tillstånd så länge åtgärderna sker inom ramen för de villkor som ställs i undantaget e från föreskrifterna i beslutet. Terränggående fordon kan användas, men åtgärderna ska planeras så att körskador *minimeras* och övriga villkor i undantaget följs. Det åligger Södra Hallands Kraft att själva bedöma om villkoren kan följas vid en planerad åtgärd eller om tillstånd måste sökas. Länsstyrelsen bistår dock med rådgivning kring dessa frågor.

För rasering av luftburen ledning krävs dispens enligt 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken.
Lokalpolisområde Halmstad Polismyndigheten och lokalpolisområde Halmstad har inget att yttra i aktuellt ärende.   Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen noterar remissvaret.
Sveriges Geologiska Undersökning Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig i ärendet.   Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen noterar remissvaret.
Skogsstyrelsen Skogsstyrelsen har tagit del av handlingar i rubricerat ärende och lämnar följande yttrande.   Vi ser positivt på bildandet av naturreservatet Bröden och föreslagen skötselplan. Vi ser också positivt på att reservatet kommer att göras tillgängligt för besökare genom att parkeringsplatsen underhålls samt informationsskylt sätts upp.   Vi har inget att invända mot vare sig beslutsförslaget eller skötselplanen för naturreservatet Bröden.   Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen noterar remissvaret.
Göteborgs stift (Johanna Ivarsson) Hej! Önskar framföra en synpunkt i ärendet ovan: Här står i föreskrifterna att det är förbjudet att ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller äldre döda grenar. Som skogsägande granne önskar jag ändra i föreskrifterna så att skogsskyddsfarligt material tas bort eller oskadliggörs enligt skogsvårdslagens regler.   Man har också markerat ett område för eventuell framtida bränning, av kartan tolkar jag att detta gäller betesmark. Jag önskar att man i föreskrifterna lägger in lämpligt skyddsavstånd till stående skog på grannfastighet samt boende i närområdet och undrar om man överhuvudtaget bör bränna så när bostadshus.

Länsstyrelsens kommentar:

De två granplantager som finns i reservatet ska avverkas och utforslas på ett sätt som inte innebär ökad risk för granbarkborreangrepp på grannfastigheter. I avdelning 10, nära avdelning 11, är graninslaget särskilt påtagligt. Även detta graninslag kommer att avvecklas på ett sätt som inte innebär ökad risk för granbarkborreangrepp på grannfastigheter. I övrigt finns spridda granar, främst yngre, som växer upp i ädellövskogarna. Dessa granar kommer att röjas fortlöpande.

Bränning av gräsmarker föreslås som en kompletterande skötselmetod till bete och slåtter med efterbete. Brandsäkerheten är alltid mycket hög då Länsstyrelsen bränner områden och bränningen utförs alltid med hänsyn till mängd av och egenskaper hos den biomassa som ska brännas, mark- och luftfuktighet, lufttemperatur, vindstyrka och -riktning. Brandgator anläggs, vattnas och bemannas utefter säkerhetsbehovet.

Länsstyrelsen har haft en dialog per telefon med Göteborgs stift angående planerad bränning och brandsäkerhet. Här förtydligades flera saker kring bränningens genomförande.

Länsstyrelsen avser inte att genomföra några ändringar till följd av Göteborgs stifts yttrande. Däremot avser Länsstyrelsen att, under skötselplanens genomförande, fortsätta dialogen med Göteborgs stift kring frågor som rör brandsäkerhet och risk för skadedjur inom skogsbruket.

Göstorps Vägsamfällighetsförening

Göstorps vägsamfällighetsförening Ga5 (samfälligheten) lämnar följande yttrande i ärende 511-5214-17 gällande förslag till beslut vid bildande av naturreservat Bröden i Halmstads kommun.

I kartbilaga 2C framgår teckenförklaringen att hela samfällighetens väg är undantaget från föreskrifterna. Vidare framgår av punkt h att *underhåll, reparation och snöröjning av vägarna som är markerade i bilaga 2C, samt rensning av dess vägars vägdiken till tidigare djup. Undantag gäller från föreskrifterna 4, 5 och 6.*

Samfälligheten tolkar dock bilaga 2C som så att vägen är undantagen från samtliga föreskrifter och inte bara 4,5 och 6.

Samfälligheten upplyser länsstyrelsen om att inom normal skötsel och underhåll av väg ingår utplacering av snökäppar, saltning, sandning, dammbindning, hyvling, potthålslagning osv.

Längs med vägen finns ekskog, bokskog och trivialskog. Samfälligheten antar att röjning av eventuella stormfällan vid och över vägen och inom dess dispositionsrätt ingår i normal skötsel av vägen. Samfälligheten upplyser länsstyrelsen att vägens dispositionsrätt är tre meter från vägmitt åt respektive håll, således 6 meter brett.

I förslaget framgår ingen motivering till varför vägen ska ingå i reservatet utan endast vilka naturvärden som finns på ömse sida om vägen. Föreningen godtar att reservatet blir tvådelat utanför föreningens dispositionsrätt.

Eventuella skador på vägen och dess dispositionsområde ska i samråd med föreningen åtgärdas. Skadorna ska betalas ut av reservatets förvaltare.

Nedanstående information är lämnad av förrättningslantmätare Bengt Kjäll från Lantmäteriet.

När beslutet om att bilda ett naturreservat har vunnit laga kraft ska naturreservatets förvaltare ses som en ny användare av vägen som ska träda in i föreningen och ta sin andels av underhållet av föreningens vägar. För att någon ändring av andelstalen ska ske krävs att en skriftlig överenskommelse upprättas mellan föreningens firmatecknare och naturreservatets ägare/förvaltare och att Lantmäteriet godkänner överenskommelsen. Alternativet är att en ny förrättning genomförs och då krävs först en ansökan. Om inget görs gäller det som senast beslutats.

Samfälligheten förutsätter att länsstyrelsen kontakter Lantmäteriet gällande ovanstående. Denna upplysning gavs även av samfälligheten vid bildande av naturreservat Skogsgård.

Samfälligheten önskar kontakt när eventuella bränningar i området ska utföras för vidare upplysning till närboende.

Med vänliga hälsningar
Göstorps vägsamfällighetsförening Ga5

Länsstyrelsens kommentar:

Till att börja med bekräftar Länsstyrelsen att utplacering av snökäppar, saltning, sandning, dammbindning, hyvling och potthålslagning är undantagna reservatets föreskrifter, eftersom dessa åtgärder ryms inom vad Länsstyrelsen betraktar som underhåll och reparation. Likaså får vägsamfälligheten röja vegetation inom tre meter från vägens mitt samt upparbeta och föra fallna träd och grenar åt sidan inom reservatet.

Som *underhåll* av väg räknas dock inte *ändring av vägstandarden genom byte av bärlagertyp*, t.ex. genom påförsel av bitumen, mjukgjort oljegrus (MJOG) inräknat.

Länsstyrelsen ger undantag från de föreskrifter som förvaltningen av vägen berör, således inte från alla föreskrifter. I förslag till beslut ges undantag från föreskrifterna 4, 5 och 6. Länsstyrelsen ger i det föreliggande beslutet utöver detta också undantag från föreskrifterna 8, 9 och 26. Undantagen från föreskrifterna gäller bara för åtgärder som ryms inom undantaget g från föreskrifterna i detta beslut.

I beslutet finns, precis som föreningen påpekar, ingen motivering till varför vägen blir en del av naturreservatet. Denna motivering ges istället nedan. Enligt praxis och rekommendationer från Naturvårdsverket ska länsstyrelsen avgränsa naturreservat så att ytan som skyddas blir geografiskt sammanhängande. Detta kan innebära att vägar, elledningar och teleledningar etc. blir en del av ett naturreservat. Länsstyrelsen strävar dock efter att dessa anläggningar ska undantas reglering genom föreskrifter så långt som möjligt. Markområden som exemplifieras ovan kallas arronderingsmark. Länsstyrelsen bedömer att beslut om bildande av naturreservatet Bröden inte påverkar pågående markanvändning av väg inom Göstorps vägsamhällighetsförening. Mer om avgränsning av naturreservat går att läsa i Naturvårdsverkets rapport 5788, *Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning*.

Vad gäller fördelningen av andelar i gemensamhetsanläggningen till följd av bildandet av naturreservatet Bröden har denna sak nyligen fastställts genom Lantmäteriförrättning med aktbeteckning 1380K-2017/7. Naturvårdsverket bidrar således ekonomiskt till vägens förvaltning till följd av reservatsbildningen.

Vad gäller naturreservatet Skogsgård kan Länsstyrelsen meddela följande. Naturvårdsverket övertog samtliga 1228 andelar tillhörande fastigheten Veinge Skogsgård 2:12 i samband med att man köpte nämnda fastighet av Sveaskog 2016.

Länsstyrelsen upplyser också om att ett annat naturreservat strax SO om Bröden, benämnt Veinge pastoratskog, är på väg att bildas och att förslag till beslut kommer att skickas på remiss till Göstorps vägsamfällighetsförening innan beslut fattas. Ändring av Naturvårdsverkets andelar i vägsamfälligheten kommer då åter att ske samtidigt som fastighetsbildning av reservatet Veinge pastoratskog sker (avstyckning från de nuvarande fastigheterna Veinge Skogsgård 1:29, Veinge Skogsgård 1:20 och Göstorp 1:11). Lantmäteriförrättning pågår.

Länsstyrelsen kan inte förbinda sig att kontakta Göstorps vägsamfällighetsförening inför bränning. Detta eftersom bränning ibland beslutas med kort varsel på grund av samordningsvinster genom bränning i

intilliggande reservat eller till följd av hastigt ändrade väderprognoser som innebär gynnsamma förhållanden för bränning i Bröden. Det är inte heller säkert att alla markägare är anträffbara per telefon vid aktuell tidpunkt för bränning.

Skanova AB**Bakgrund**

Skanova AB har tagit del av förslag till detaljplan enligt ovan, och låter framföra följande:

Yttrande

Skanova AB (nedan Skanova) har tagit del av rubricerad plan. Skanova har kabelanläggningar inom berört område.

Kabelanläggningarnas läge framgår ungefärligt av bifogad karta/PDF-fil.

Skanova har med anledning av detta följande synpunkt som vi vill få införd i genomförandebeskrivningen:

Vi vill gärna få tillgång till att kunna ha drift och underhåll på denna luftledning så de funktioner som den servar fungerar.

Länsstyrelsens kommentar:

Länsstyrelsen bedömer att Skanovas önskemål är tillgodosett i beslutsförslaget och ändrar således ingenting med anledning av Skanovas yttrande.

Halmstads kommun

Genom att bilda naturreservat ges områdets unika småskaliga odlingslandskap och de arter som är knutna hit, ett långsiktigt skydd.

Föreslagen skötselplan innebär också en möjlighet att bibehålla och återskapa värdefulla naturmiljöer så som hagmarker, lundar med ädellövträd och hassel, ädellövskogar och lövsumpskogar inom området.

Förslaget att bilda naturreservat av Bröden ligger helt i linje med Framtidsplan 2030, strategisk översiktsplan för Halmstads kommun. Området är utpekat som ett värdefullt naturområde och översiktsplanen trycker på vikten av att långsiktigt skydda livsmiljöer för hotade arter. Halmstads kommun ställer sig därför positiv till bildandet av naturreservat Bröden och de åtgärder som kommer att gynna den biologiska mångfalden.

Länsstyrelsens kommentar:

Länsstyrelsen noterar remissvaret.